

SLOVENSKI NAROD

UREDNIŠTVO, UPRAVA IN INŠERATNI ODDELEK:
LJUBLJANA, PUCCINJEVA UL. 5
TELEFON ST. 31-22, 31-23, 31-24, 31-25 in 31-26.

PONEDELJSKA IZDAJA „JUTRA“

IZHAJA VSAK PONEDELJEK KOT PONEDELJSKA
IZDAJA „JUTRA“

Schwere Verluste der Sowjets im ostpreussischen Grenzgebiet

Gegenmassnahmen gegen Einbrüche in Südholland — Schwerer Schlag gegen die Banden in Oberitalien — Raum von Larissa befehlsgemäss geräumt

Aus dem Führerhauptquartier, 29. Oktober, DNB. Das Oberkommando der Wehrmacht gibt bekannt:

In Holland wurde in unserem Brückenkopf westlich Breskens der Feind aus einer Einbruchsstelle geworfen.

Auf Südbeveland stehen unsere Truppen weiter in hartem Kampf gegen den von Süden und Osten verstärkt angreifenden Feind.

Zwischen Bergen op Zoom und s'Hertogenbosch setzten Kanadier, Engländer und Amerikaner ihre Grossangriffe fort. Trotz hartnäckigsten Widerstandes konnten unsere Truppen gegenüber den überlegenen feindlichen Kräften, die in diesen Kämpfen hohe Ausfälle erlitten, Einbrüche nicht verhindern. Gegenangriffe sind angesetzt. In Bergen op Zoom und mehreren anderen Orten sind heftige Strassenkämpfe entbrannt.

Bei örtlichen Kämpfen südöstlich Helmond wurden mehrere feindliche Angriffe abgewiesen, 18 Panzer und 2 Panzerspähwagen abgeschossen.

Schnelle Kampf- und Nachtschlachtflugzeuge griffen in der vergangenen Nacht einen feindlichen Nachschubstützpunkt bei Aachen mit guter Wirkung an.

In den Westvogesen führten die Nordamerikaner in den Wäldern zwischen Mortagne und Meurthe westlich St. Die starke Angriffe nach Norden und Südosten. Durch unsere Gegenangriffe wurden sie in der Flanke gefasst, bevor sie freies Gelände gewinnen konnten.

London wurde erneut durch unsere »V1« beschossen.

In Mittelitalien fanden auch gestern keine grösseren Kampfhandlungen statt. Bei zahlreichen Stosstruppenunternehmen wurden dem Feind hohe Verluste beigebracht.

Überschüssige Säuberungsunternehmen unserer Sicherungsverbände fügten den Banden in Oberitalien schwere Schläge zu. Sie verloren über 3600 Tote und 8200 Gefangene und die Masse ihrer schweren

Waffen. Ihre Waldlager und Schlupfwinkel wurden zerstört.

Auf dem Balkan wurde der Raum von Larissa befehlsgemäss nach Norden geräumt.

Der Druck der Bulgaren auf unsere Stellungen zwischen dem Strumiza-Tal und dem Gebiet westlich Nisch dauert an. Zahlreiche feindliche Angriffe im westlichen Morawa-Tal wurden zerschlagen. Zwischen Donau und Theiss verbesserten ungarische Truppen im Angriff ihre Stellungen. An den Theiss-Brückenköpfen nordöstlich Szolnok kam es zu örtlichen Kämpfen. Nördlich und nordwestlich Debreczen schlugen unsere Divisionen starke Angriffe der Bolschewisten ab und fügten den Angreifern hohe Verluste zu.

Bei Ungvar versuchte der Feind weiter nach Westen vorzudringen. Durch Gegenangriffe deutscher und ungarischer Truppen wurde er geworfen.

Im ostpreussischen Grenzgebiet hat der Feind aufgrund seiner in den bisherigen Kämpfen erlittenen schweren Verluste den Grossangriff zunächst eingestellt. Lediglich südöstlich Gumbinnen griffen die Bolschewisten mit verstärkten Kräften vergeblich an. Im Nordabschnitt geht der Grosskampf südöstlich Libau und bei Autz mit verstärkter Wucht weiter. Unsere hervorragenden kämpfenden Truppen verteilten alle Durchbruchversuche des Feindes.

In den ersten beiden Tagen der Schlacht in Kurland wurden 141 Flugzeuge abgeschossen. Damit verloren die Sowjets in den letzten 48 Stunden an der gesamten Ostfront 183 Flugzeuge.

Anglo-amerikanische Terrorflieger griffen Köln, Münster und Hamm an. In der vergangenen Nacht warfen einzelne feindliche Flugzeuge Bomben auf Köln und München. Feindliche Tiefflieger setzten ihre Angriffe gegen die Zivilbevölkerung in West- und Südwestdeutschland fort. 16 feindliche Flugzeuge, darunter zehn viermotorige Bomber, wurden abgeschossen.

Hude sovjetske izgube

na vzhodnopruskem obmejnem področju

Protiukrepi proti vdorom na južnem Nizozemskem — Težek udarec tolpar v zgornji Italiji — Področje pri Larissi smo načrtno izpraznili

Führerjev glavni stan, 29. okt. DNB. Vrhovno poveljstvo oboroženih sil javlja:

Na Nizozemskem smo vrgli na našem predmostju zapadno od Breskensova sovražnika z nekega vdornega mesta.

Na južnem Bevelandju se bore naše čete še nadalje v trdem boju proti sovražniku, ki ojačeno napada od juga in vzhoda.

Med Bergen op Zoomom in s'Hertogenboschom so nadaljevali Kanadci, Angleži in Američani svoje velenapade. Kljub kar najbolj živahnemu odporu niso mogle naše čete preprečiti premočnim sovražnikom silam, ki so doživele v teh bojih visoke izgube, da bi dosegle vdore. Protinapadi so v teku. V Bergen op Zoomu in več drugih krajih so se razvili ogorčeni polnični boji.

V krajevnih bojih jugovzhodno od Helmonda je bilo odbitih več sovražnikovih napadov, 18 oklopnic in 2 oklopniška oglednika je bilo uničenih.

Brza bojna in nočna bojna letala so napadla v pretekli noči z dobrim uspehom neko sovražnikovo oskrbovalno postojanko pri Aachnu.

V zapadnih Vogezih so izvedli Severnoameričani močne napade proti severu in jugovzhodu v gozdovih med Mortagnejem in Meurthejem zapadno od St. Die-ja. Naši protinapadi pa so jih zadeli v bok, še preden so dosegli prost teren.

London smo ponovno obstrlevali z orožjem »V1«.

V srednji Italiji tudi včeraj ni prišlo do nobenih večjih borb. Sovražniki smo prizadejali visoke izgube pri številnih naskakovih podvigih.

Presenetljive očistevalne akcije naših zaščitnih oddelkov so prizadejale težke udarce tolpar v zgornji Italiji. Toljavcev je bilo preko 3600 mrtvih in 8200 ujetih, večina njihovega težkega orožja je bila zaplenjena. Toljavska gozdna taborišča in skrivališča pa smo uničili.

Na Balkanu smo načrtno izpraznili področje pri Larissi proti severu.

Bolgarski pritisk na naše postojanke med dolino reke Strumice in področjem zapadno od Niša še traja. Številni sovražnikovi napadi v zapadni dolini reke Morave so bili razbiti. Med Donavo in Tiso so madžarske čete v napadu izboljšale svoje postojanke. Do krajevnih bojev je prišlo na predmostjih ob Tisi severovzhodno od Szolnoka. Severno in severozapadno od Debreczena so

odbile naše divizije močne boljševiske napade ter prizadejale napadalcem visoke izgube.

Sovražnik je poizkušal pri Ungvarju prodreti dalje proti zapadu. Protinapadi nemških in madžarskih čet pa so ga vrgli nazaj.

Na vzhodnopruskem obmejnem področju je sovražnik zaenkrat opustil velenapad spriču v doosedanjih bojih zadobljenih težkih izgub. Le jugovzhodno od Gumbinena so boljševiski brezuspšno napadli z močnejšimi silami. Na severnem odseku pa se nadaljuje velenapad jugovzhodno od Ljapaja in pri Antzu z ojačeno silo. Naše odlično se boreče čete so preprečile vse sovražnikove prebijalne poizkuse.

V prvih dveh dneh bitke v Kurlandiji je bilo sestreljenih 141 letal. S tem so izgubili boljševiski v zadnjih 48 urah na celotnem vzhodnem bojišču 183 letal.

Angloameriški strahovalni letalci so napadli Köln, Münster in Hamm. V pretekli noči so odvrkla posamezna sovražnikova letala bombe na Köln in Monakovo. Sovražnikovi letalci so nadaljevali svoje napade v nizkem poletu proti civilnemu prebivalstvu v zapadni in jugozapadni Nemčiji. Sestreljenih je bilo 16 sovražnikovih letal, med temi 10 štirimotornih bombalcev.

O boju na predmostju pri Memelu

Berlin, 28. okt. V trde obrambne boje na vzhodni meji. Nemčije je v poslednjih dnevih ponovno posegel oddelk nemške pomorščice. Teško in srednje topniško nemških pomorščičev sil je z uničevalnim ognjem obstrlevalo sovjetske postojanke, oskrbovalne poti ter zbirališča čet in oklopnic na področju predmostja pri Memelu. Pred desetimi dnevi so zaustavili tu sovjetsko napredovanje ter preprečili zavzetje Memela. Z njihovo pomočjo so vzdržali hrabro branilci predmostja napade boljševiskov, ki so bil po številu v premoči, ter doslej preprečili sovražnikovo vstop v loko.

Ta bojna skupina je izstrelila doslej približno 3000 granat težkega in srednjega kalibra, kar je močno razbremenilo ogorčeno se boreče oddelke vojske. Ta uspeh je bil lahko dosežen le spriču zgledega sodelovanja med vojsko in vojno pomorščico, kakor je bilo to že prej pri odmikalnih prelkih na Finskem in ob baltski obali.

Ogorčeni boji na otoku Leytu

Tokio, 29. okt. Poročila, ki so prispela v soboto z otoka Leyte, kažejo, da poizkusa sovražnik kljub težkim izgubam in neprestanim napadom japonske vojske in lokalnih sil še vedno pripeljati svojim izkrcanim oddelkom nadaljnja ojačenja. Tako se je pojavilo 27. oktobra v zalivu otoka Leyta 20 do 30 nadaljnjih prevoznih ladij, ki so pri Dulagu izkrcale ojačenja. Japonske čete se na tem ozemlju posebno ogorčeno branijo. Sovražnik je že pričel uporabljati obe letališči pri Talcobanu in Dulagu. Japonsko letalstvo je potopilo v noči na petek dva velika izkrcavalna čolna, pošodovalo pa 4 rušilce in 1 prevozno lodo. Bombardiralo je tudi letališči pri Talcobanu in Dulagu.

Tokio, 29. okt. Neka japonska podmornica pod poveljstvom korvetnega kapitana Morinaga je potopila v bitki pri Filipinih 5 sovražnikovih vojnih in tovornih ladij.

Zatamnitev od 17.20 do 6.20

Neziomljiva obrambna volja slovenskega naroda

Mogočna narodna protikomunistična manifestacija v Ljubljani — Zbor 30.000 Slovencev in Slovenk — Železna odločnost za obrambo domače zemlje

Ljubljana, 29. oktobra
Današnje veliko zborovanje na ljubljanskem Kongresnem trgu je bila zopet eno odlična odlična in zgovorna manifestacija protikomunističnega prepričanja našega naroda. Trideset tisoč pripadnikov vseh naših stanov in poklicev, mož, žena in mladine, se je zgrnilo, da nedvomno dokaže in pokaže, da stoji naš narod, zlasti pa prebivalstvo naše Ljubljane, strnjeno v protikomunističnem, evropskem taboru. Kdor je hotel spoznati globoki pomen te vsenarodne prireditve, je imel za to najlepšo priliko in je iz veličastnega zbora množično črpal novo poguma in samozavesti, da v isti ideji in smeri koraka z njim vse naše ljudstvo ter da je ta pot edino prava.

Nikoli naš narod še ni stal pred pomembnejšimi dogodki, nikoli še ni bil nekekrat prizorišče manifestacije, ki je bila ne samo ogromna po svojem obsegu, marveč tudi nenavadno pomembna po svojem globokem pomenu. V pravcati veletokih so se zbirale množice, ki so bile strnjene v mogočen živ mozaik, vse prevzete v resnost velike ure, v kateri tudi Slovenci stopamo na plan, na svoje okope, da se zavarujejo zoper vdore sovražnikov. Nalivi zadnjih dni so čez noč prejenjali, vendar pa je megleno jensensko jutro bilo docela v skladu z resnostjo, s katero smo stopali na veliko zborovališče. Povsod se je zrcalila odločnost, da se Ljubljana postavi na branik vsega ogroženega slovenskega naroda, ki je bil na današnji manifestaciji zastopano po tolkerih pestrih skupinah in stanovih.

Ljubljanci so se zbirali v skupinah po pripadnosti k svojim strokam, stanovom in ustanovam, živ okras tega mogočnega spleta Ljubljane pa so bile številne narodne noše in naša razigrana mladina. Celu uro so se stekale te množice iz vseh ulic na Kongresni trg, ga napolnile v celoti in se ustvrile še daleč v pritočne ceste, ker na trgu ni bilo več prostora. Posebno pozornost je vzbujala moška skupina pred univerzo. Tam so se zbrali prostovoljci in obvezniki delovne službe, ki so poklicani, da med prvimi zastavijo lopate za obrambo naše zemlje. Narodne pionirje jim je pozneje v svojem velikem govoru imenoval predsednik Rupnik. Prvi so, a mnogi jim bodo sledili. Današnje zborovanje jim je v tem poslanstvu dalo mnogo toplih pobud.

Zgodovinski Kongresni trg si je za veliko narodno manifestacijo nadel nad vse slavnostno lice. Pod znamenjem Sv. Trojice je bila zgrajena velika častna tribuna, okrašena z zelenjem in obdana z zastavami. Na čelni strani sta jo krasila dva velika simbolična grba, nad njima pa so v veliki povezanosti usode vzhvale nemške državne zastave in slovenske trobojke.

Za vrsto sedežev, na katerih so se zbrali k svečanemu opravilu in k zborovanju dostojanstveniki in častni gostje, se je razporedil oddelk delovnih prostovoljcev in obveznikov. Občleni so bili nekateri v delovne uniforme, drugi v civilne obleke, vsak z rdečo rožo v gumbnici in oklepajoč svojo lopato. Levo se je postavil zbor častnikov Slovenskega domobranskega zavezanega velika skupina narodnih nos, na desni pa je bila poleg domobranske godbe postavljena častna domobranska četa. S tribune se je odpiral širok razgled po živem mozaiku na prostiranem trgu.

Trobentač je naznanil prihod predsednika generala Leona Rupnika in Brigadeführerja Harna. Predsednik je ob navdušenem pozdravljanju zbrane množice in med sviranjem koračnice, ki jo je zaigrala domobranska godba, obšel častno domobransko četo. Na njegov pozdrav: »Domobranici, zdravo!« mu je kot en mož odgovorila četa: »Bog daj!«

Ob neprestanih ovacijah zborovalcev se je nato predsednik napotil na mesto pred oltar, kjer se je rokaval z zbranimi odličniki. Ovacije množice se še vedno niso hoteli podeliti. V zraku je plapolalo morje zastavic, s katerimi je ob vzkljakanju pozdravljala prijubljena prezidenta zbirna mladina. Ovacije je prekinili šele pristop duhovnika pred oltar.

Pomemben verski nagovor

Ob sviranju koral se je nato začela služba božja, katero je opravil verski referent Slovenskega domobranstva, višji domobranski kurat dr. Ignacij Lenček. Med sv. mašo je imel dr. Lenček po prečitavanju evangelija naslednji verski nagovor na zbrano množico:

lovaštva, ki je glavni vir vse naše bede, žalosti in nesreče.

Misel na ta razveseljivi potek narodne borbe proti komunističnemu zlu vlija vsakomur novega poguma, saj je prvi pogoj uspešne borbe ravno ta, da smo v jedru enotni, vsi istih misli in iste volje. Da je ta cilj že v veliki meri dosežen, dokazuje ogromna udeležba na današnjem zborovanju, udeležba, ki je dajala pravo obelježje važnim in znamenitim izjavam g. predsednika, ko je pozval ves narod na obrambo naše domovine, da se prepreči nakane židovskih eksponentov. Naše ljudstvo je zgovorno dokazalo, da dobro ve, kdo mu streže po življenju, da jasno spoznava, kdo je njegov zaščitnik in branitelj ter se nikoli več ne bo dalo zavesti mamljivim komunističnim frazami, ki so bile le uvod v množevne pokolje, umore, požige in vsake vrste uničevanje.

Strnjeno okoli Slovenskega domobranstva kot jedra, ki se je rodilo iz muk in trpljenja našega delovnega ljudstva, si naš človek zmagovito utira pot v prave, ki ga dočeta geslo: Mati, domovina, Log. Ta pot pomeni borbo za resnico in pravico, borbo za vse, kar nam je najdražje. To pot so danes potrdile nepregledne množice zborovalcev na Kongresnem trgu in s tem svečano glasovale za prave, ki ga je naš domovini začrtal g. prezident.

Morje ljudstva na Kongresnem trgu

Evangelij današnjega praznika Kristusa kralja nas vodi v duhu daleč nazaj v jutro prvega velikega petka. Kristus se je proglasil za kralja: »Tako je, kralj sem!« Ni še utihnil njegov glas, ko se je proti njemu organiziral upor: »Nočemo, da bi ta kraljev nad nami!« Nimamo kralja, razen cesarja! — so hinavsko vzklikali Judje in ta klic se je prav kmalu povzel do krvave zahteve: »Križaj ga! Križaj ga!«

»Vašega kralja naj križam?« — je spraševal začudeno Pilat. Res, — tistega kralja, po katerem so stoletja hrepeneli, katerega so klicali preroki in ga željno pričakovali? Tistega naj križaj? Da, Judje so zavrgli svojega kralja Kristusa! Zavrgli so ga, ker je dejal: »Moje kraljestvo ni od tega sveta!« — oni pa so sanjali o kraljestvu tega sveta, o moči in oblasti izvoljenega ljudstva, ki naj bi zavladovalo in zagospodarilo po vsem svetu.

Preveč so bili »od tega sveta«, zato so zavrgli Kristusa: Kristus je oznanjal kraljestvo duha, oni pa so se zagledali v gmoto zemskih dobrin in v njih iskali svojo srečo; oznanjal jim je revščino bogastva in bogastvo uboštva — oni pa so sanjali o zlatu in srebru; oznanjal jim je resnico, oni pa so se vztrajno in uporno držali zmote; učili jih je pravičnosti, oni pa so zatirali uboge zaradi svoje koristi. Obtožili so ga, obsojili in križali, ker je bil tak kralj ker niso hoteli tega novega kraljestva, kraljestva duha, resnice in pravice, ker so hoteli uresničiti svoje načrte, ki so bili nasprotni načrtom in namenom božjim.

Danes po 2000 letih so zopet sinovi iste-ga naroda organizirali odpor proti Kristusu kralju! Z vsemi sredstvi in zvijačami ga hočejo znova križati ... Brezbožni komunisti hočejo povsod uničiti kraljestvo Kristusa kralja. Povsod išče in podkupuje Pilate, da bi Kristusa obsojil na smrt in ga pogubil. Po tisoč poteh in na tisoč načinov podira Kristusov prestol v srcih peodincev, ruši ga v družinah, med narodi in v državah! Pod najnedolžnejšimi krinkami, z lepimi gesli, blestečimi obljubami o raju na zemlji, slepi posameznike in cele narode, da se pridružujejo njegovim klicem: križaj ga, križaj ga, — ko so se pred tednom dni klicali: Hožana! — Po krvavi svetovni revoluciji hoče izgraditi na vsej zemlji svoje »božje kraljestvo«, kraljestvo od tega sveta, v katerem bodo vsemu svetu vladali potomci tistih Judov, ki so Kristusa izročili pogonu Pilatu, da ga je križal.

Ni dvoma, da se trudi brezbožni komunisti, svema tega svojega kraljestva zasejati tudi po naši slovenski domovini! Kjer je že vzkliko in se razpaslo, je dušilo in morilo seme Kristusovega kraljestva v dušah; izruvalo ga je celo iz mnogih src s koreninami vred. Kjer pa je obradilo sad, tam se je zgodilo kakor ob prvem Kristusovem

križanju na prvi veliki petek: Sonce je zatemnelo, zemlja se je stresla, skale so pokale — skratka nastale so ruševine vsepovsod.

In ni mogoče drugače! Mora tako priti. Človeštva kralj je Kristus, tudi če bi ga človeštvo stokrat križalo. To je resnica, to je zakon, mimo katerega nihče ne more. Kdor ga ne prizna, je obsojen na smrt in umrje! Le Njegova resnica je resnica, le Njegovo življenje je res življenje, ki življenje rodi, le Njegova pot je prava pot. Kar je proti njemu, je laž, zmeta, bolezen, stranut. To pa vse vodi do hinavja, v propad, v smrt! — Človek ni le telo, ni le žival, človek je duh in brez duhovnega kraljestva ne more živeti! — Človek je ves od Boga in k Bogu namenjen — tega ne more zanikati, ne da bi odpadel od samega sebe in se zavrgel. Pogosto spoznajo narodi, ki odpadejo od Kristusa, da so se prav s tem uničili; prepreno prihajajo večkrat do spoznanja, kakor rimski stočnik pod križem: »Resnično, ta je bil Sin božji.«

To nesrečo moramo od svojega naroda za vsako ceno odvrtiti; na noben način ne smemo dopustiti, da bi slovenski narod Kristusa Kralja zavrgel in ga znova križal. Brezbožnemu komunistu moramo zato zapreti pot med naš narodi! To je življenjska zahteva našega naroda! Zato vsi na okope. Vsa na svoje mesto! Vsi na delo, da se val tistih, ki vodijo s seboj to zlo, zastavi na mejah naše domovine! To je sveta, križarska vojska zoper nasilen vdor organiziranega brezboštva! To je obramba krščanske vere in krščanske kulture na naših domačih tleh; to je zvesto nadaljevanje naših izročil in naše zgodovine, ko smo zidali okope in obzidja okrog cerkvic na gričih zoper vpade turških nevernikov; to je boj za boljšo bodočnost našega naroda, ki jo bo mogoče graditi le na temeljih Kristusovega kraljestva: njegove resnice, pravice, ljubezni in dobrote.

Praznik Kristusa Kralja nam je zato letos živ klic, klic ob 12. uri: utrjujmo Kristusovo kraljestvo med nami! Uveljavljajmo njegove zakone v vsem našem zasebnem in javnem življenju! — obenem pa bodimo v vedni pripravljenosti, da to kraljestvo Kristusovo med našim narodom brani-mo pred vsakim, ki bi ga hotel rušiti.

V to nam Bog pomagaj. — Amen.

Pomembne besede dušnega pastirja so naredile na zbrano množico vernikov naj-globlji vtis. Med mašo, pri kateri je igrala domobranska godba, so se dvigale k Bogu tople molitve.

Pozdrav mesta Ljubljane

Po končani službi božji je fanfara oznanila začetek zborovanja. Ob igranju koračnice so častni gostje zasedli svoja mesta na tribuni. Ob tej priliki se je ponovno dvignil vihar navdušenih ovacij in zaplapolalo je morje zastavic v pozdrav predsedniku.

Zbor je otvoril kot zastopnik mestne občine ljubljanske vršilec dolžnosti mestnega župana, g. generalni tajnik Franc Jančigaj z naslednjim pozdravom:

»Dragi Slovenci in Slovenke, cenjeni zborovalci, visoko spoštovani častni gostje!

Letos imam čast v drugič na tem mestu pozdraviti vas v imenu mesta Ljubljane. Posebna čast mi je izreči svoje pozdrave našemu predsedniku, divizijskemu generalu Leonu Rupniku. Dalje pozdravljam zastopnika Oberguppenführerja Rösenerja generala Harna, nemškega upravnega svetovalca pri pokrajinski upravi dr. Hermana Doujaka, zastopnika generalnega konzula dr. Müllerja, Kreisleiterja Pilza, hrvaškega konzula prof. Salha Baljića, vse zastopnike uradov, organizacij, zastopnike tiska, narodne noše in vse udeležence sploh.

Dejstvo, da smo se danes v tako velikem številu zopet zbrali, je jasen dokaz, da nas silo k temu narodna potreba. Ta potreba pa narekuje enotnost in solidarnost vseh Slovencev, ki mora vladati danes bolj krog kdaj prej, ker to zahtevata sreča in bodočnost našega naroda.

Zelim, da bi misel, služiti iskreno in najbolje svoji domovini, prevzela vse zborovalce in upam, da bo zborovanje obradilo najboljše uspeh.

S temi mislimi otvarjam nadašnje zborovanje.

Prezident govori

Po teh uvodnih besedah predstavnika mestne občine je stopil na govorniški oder g. prezident general Leon Rupnik. Njegov govor je dvignil nov orkan ovacij. Ko se je končno povesel, je spregovoril gospod prezident. V jedrnatih in globoko zajetih izjavah, ki so bila sprejeta z vihnim pritrdjevanjem, je dejal:

SLOVENCIM IN SLOVENKEM!

Ze zaradi vzrokov sedanje vojne, ki se vedno bolj očitujejo, zaradi očividnega razvoja dogodkov in ker je bilo to že tolikokrat — žal mnogokrat gluhim ušesom — povedano, ni potrebno, da vam na dolgo in široko razkladam, da hočejo židje zavladati nad vsem svetom in izropati ves zemeljski krog. Da, Zgodovina, milijoni dejstev, prav posebej pa ta tipična židovska vojna, ki jo sodoživljamo, so nedvomni dokazi za to, da je to »izvoljeno« zajedalstvo ljudstvo sam

Nadaljevanje na 2. strani.

Govor prezidenta generala Rupnika

(Nadaljevanje s 1. strani)

Židovski svetovni nadoblasti nasprotu-je nacionalna in socialna gibanja so-židom povod, da so nasnovali največjo in najhujšo vojno z namenom, da bi uničili vse narode, ki se niso hoteli ukloniti židovski samoviadi, izjemavanju in zaslužnje-ju. Za izvedbo tega so modri iz Ziona uporabili dve največji bojni organizaciji: bolševizem in bogataštvo. V armade teh dveh svetovnih organizacij so prisilili židovstvu že poslušne narode treh svetovnih imperijev. S temi se že šesto leto trudijo uničiti spornosti Nemčije in Japonske. Svojem zapeljanim narodom so že 1939, se-ja lagali, da bo to dražestna vojna in si-jašen zaslužek. Potem, ko je vojna postajala vedno manj dražestna, so lagali na-prenej in širokoustno obljubljali zmago za leto 1942, pa so morali termin za čisto zagotovo prestaviti na obletovanje lista v letu 1943. Listje je sicer tudi 1943, leta zares obletelo, toda svobodoljubni in v Boga zaupajoči narodi se niso odžili orožja in so se naprej bojevali. Zato so židovska trobila zopet morala zmago pre-ležiti za las natančno na mesec oktober 1943. leta. To naj bi bil zares končujovaljni termin, ki naj bi omogočil sibirno pri-pravljeno sistematično uničenje vseh židov-stvu neposlušnih narodov.

Tako stoji sedaj ves svet — tudi mi mali Slovenci — prav na viski naskoka, ki ga je svetovni žid zaukal proti staroslavni in vendar vedno mladostni, ustvarjalni, kulturno, civilizacijski in ves človeški napredek ohranjajoči Evropi in proti junaški, daljni vzhod graditelj Japonski.

Zaradi izdajstva nekaterih kupljivih, strahopetnih, duhovno pozeževanih pevček so se morali nekateri obrobni evropski narodi sami izročiti bolševizmu uničevanju. Samo zato je uspelo neizmerni sili treh židovstvu služilnih svetovnih imperijev, da so v svojem neskoku približali svoje fronte jedru Evrope. Nameravani vpad, ki so ga te sile vošile ob najstahotnejšem žrtvovanju krvi in materijala, ni uspel in ne bo uspel, če si bodo vsi evropski narodi vzeli za vzgled do skrajnosti žilavo in žrtvoško Nemčijo, in svoje narodne in evropske dolžnosti izpolnjevali v neumornem delu in hrabrem boju.

Zdrave evropske sile na braniku

Vsi evropski narodi — tudi stotisočniki nacionalnih Rusov in mnogo desetisočev drugih vzhodnih, jugovzhodnih, južnih in zahodnih narodov naše celine — stojijo za boj pripravljeno za židovi, ki jih je zaradila Nemčija. Vsi ti čakaajo na trenutek, da skupaj z nemškimi vojski nastopijo za zmagoslavni protudarec, ki bo prinesel njihovim domovinom osvoboditev izpod židovskih bolševikov. Milijoni mož in žena istih narodov pripravljajo noč in dan v neumornem delu svojim oboroženim roj-akom oni vojni materijal, ki bo pri protudarecu močnejši in uspešnejši kot židovski. Tedaj se bodo tudi dvignili še preživeli zdravi ostanki mučenih narodov, da bodo uničili bolševiške krvnike. Za delimični sovjetski fronto to že sedaj uspešno delajo mnoge močne borbene enice tako imenovanih »belih« borcev za nacionalno svobodo svojih narodov. Priružilo se jim bo iz dneva v dan več borcev, zakaj narodom se že po tem kratkem času »svobode« nezadržno odpirajo oči in spoznavajo, kako bridko so bili zapeljani, nalagani in razočarani. Verodostojna poročila nam pripovedujejo, da je to vsak dan bolj vidno že tudi pri onem delu Srbije, ki je več-raj bil vsaj rezerviran, če ne sovražan nacionalnim silam, ki so sodelovale z nemškimi zasedbenimi oblastmi; — da se ozre-mo samo na nam najbližji primer.

Vodilna vloga Nemčije

Vsi ti narodi danes pod silo neizprosno iztezajočih dejstev z od razočaranja vladinimi očmi gledajo za odličnim nemškim »okupatorjem« in na kolčnih molijo k Bogu, da bi Nemčija vzdržala in se čim bolj temeljito pripravila za protudarec proti bolševiškim zverinam. Ni več nikako ubijanje, da je danes, ko ta grozovna vojna gubanja vedno bolj tudi na zunaj viden ideološki značaj, Nemčija tista, ki v tem satanskem medzvezniškem izgravanju narodov odloča o bodočem končnem izidu vojne, ki bo nemškemu narodu prinesel njegovemu junaštvu odgovarjajočo zma-go.

Ko bodo vsi evropski narodi izpolnili svojo dolžnost, bo ob nemški podpori, pomoči in vodstvu v tej vojni nastopil preobrat, ki bo družini narodov naše celine prinesel zmago, mir in lepo bodočnost brez židovskega zastruplja-jočega vpliva.

Istočasno kot na Evropo, so židje pri-pravili tudi naskok na Daljni vzhod. Toda dve veliki pomorski zmagi Japoncev pred Formozo in Filipini, ki sta se odigrali prav te dni, ogremne izgube ameriške morna-ric, ki so jo prav tako našli bogataški židje, in njen divji beg skozi Pacifik niso brez zveze s preokretom vojne. Ta dejstva niso manj ne kažejo na gotov znak, da bo židovski naskok na Vzhodno Azijo uspel prav tako malo kot vpad v Evropo, kjer nemški zahodni žid, junaška operiša na atlantski obali, ki se še vedno drži, žilava apeniska fronta, hrabra obramba vzhod-ne Rusije in med napadi in obrambo razvijajoča se donavska in balkanska fronta dajo misliti in so nam poročilo, da bo židovska igra z zdravimi evropskimi narodi razkrinkana in da se bo židovsko-bolševiški generalni napad zlomil. S tem bo nastopil preokret, za Evropo in Vzhodno Azijo pa bo moral in tudi bo narodi konec vojne. Kajpak to ne bo že jutri, kakor so v peklenski igri z narodi že večkrat lagali židovski režiserji sedanje tragedije naro-čov.

Kako so nas devčerajniji politiki pahili v nesrečo

Kaj je torej naša, malega slovenskega naroda dolžnost?

Po krivdi neodgovornih, kratkovidnih, samo vase in v trenutne prestizije koristi svojih strank zaverovanih politikov od več-raj na danes in zaradi politične nezrelosti in pokvarjenosti dela njihovih somišljeni-kov, je bil tudi naš mali narod proti volji zdrave večine kot židovski soborec pa-hnjen v vojno, ki je zasledovala izključno židovske koristi. Poskusite analizirati do-godbe od takrat naprej in si predočite, kakšna bi bila današnja situacija, če bi na-še vodstvo bilo trezno in pametno. Potem se boste razumeli, kaj smo dolžni Simo-

viču za njegove milijone, ki jih je dobil za puč, in kaj dolgujemo tistim, ki njegove pustološčine niso preprečili ali so jo celo podpirali.

Kot oplenjeni otroci smo šli z velikim vikom v vojno, ne da bi mislili, da to ni igrača, in ne da bi pomislili, kaj nam bo ta vojna jutri prinesla. V petih dneh je bila vojna končana, domovina in narod raz-četverjene.

Toda tudi ta nesreča nas ni streznila. Pod tenkim površjem videza so razprtije med strankami še naprej telele tudi takrat, ko je bila vsaj enotnost v nastopanju za re-šitev tega, kar nam je po naši neumnosti še ostalo, krvavo potrebna. Namesto, da bi vsaj takrat, ko so nas okoliščine že tako ali tako dušile, pametno računali z dejstvi in njim odgovarjajoče usmerjali svoje življen-je, so se skupine in celo posamezniki na vsak način hoteli proslaviti z »svoboditvi-jo«, ki bo prav zato, ker je vojna s se ko-likor toliko organizirano vojsko trajala pet dni, zaradi aktivnega odpora nekaj bednih klatežev »svobodovane« — pojutrišnjem. Ta-ko so ti pustoložci, ki jih je začaral otročji Simovčev puč, vedno bolj razkopavali bed-ni narod.

Rešitev po slovenskem domobranstvu in nemškem vojaku

Komunisti, ki so komaj čakali na vojno, katero so pod najrazličnejšimi krinkami pomagali pripravljati, so z dobro nastudi-ranim nastopom in taktiko, ki so se ju le-ta in leta učili na visokih solah svetovne revolucije, in katerima naši bivši čaršiški in omiljski politični navržniki in ignoran-ti niso bili in nikdar ne bodo kos, izrabili čustva in streljenje, ki so jih narodu pri-čarali ti sanjači. Prav po nacionalno krin-ko, slepeč narod z borbo proti italijanskim zasedbenim silam, se je komunistom pose-čilo, razplamteli samovoljno tolovski vojni pod zastavo prav »svobodovine« fran-te, ki pa je zasledovala cilje svetovne re-volucije na našem ozemlju. Tajno podpi-rana od italijanskih komunistov in bado-ljancev, bi »Osvobodilna fronta« naš narod že stala življenje in obstoj, če se naš do-bri, marljiv kmet, ki mu za to noben drug stoji našega naroda ne bo nikdar mogel iz-kazati dovolj hvaležnosti in mu dati dovolj priznanja, ne bi bil oprjel samobrambe in če ga ne bi v zadnjem trenutku, ko je bilo kazno, da bo šlo vse po zlu, podpi-nemski vojak. Tega se spomnite, kadar bo koga zopet zamikalo, da bi pijunil na kolo-boročajo!

Okrog 25.000 nedolžnih ljudi in preko 3 milijarde lir škode na narodnem premože-nju nas je stala partizanska »vojnica« samo v Ljubljanski pokrajini.

Uspehi Slovenskega domobranstva

Na povelje Führerja Velikoneškega Rajha so bile naše Vaške straže preorgani-zirane v pravo vojaško formacijo, oboro-žene, opremljene in izvežbane. Borec se ra-mo ob rami z nemškim vojakom, so naši hrabri domobranci v največjih predelih pokrajine vzpostavili mir, red in varnost ter so postali vedno zmagoviti strah in tre-pet izdajalskih komunističnih tolp. Njihov uspeh prav zadnjih tednov, ko so komuni-sti na široko pisali o svojih »znanje-političnih« prednostih in so že videli domobran-stvo razkrojeno, morajo navdajati vsakega opazovalca z občudovanjem in zaupanjem v najboljšo sinovo našega naroda.

Naše domobranstvo je postalo bo-roc za Boga, narod in domovino in s tem nosilec členeke prepričanja, na katerem naj bosta zgrajena novi ev-ropski red in mir v družini narodov.

Prepričanje, ki oblikuje narodne pravice in dolžnosti, krvne duševne, duhovne in te-lesne, po pradedih podedovane dobre last-nosti, notranjo svobodo, socialno pravitno-st in — s pomočjo izbire najboljših — edino resnično, pravo demokracijo, kar naj bo vse v dobroti narodni skupnosti in pre-ko nje tudi posameznim rojnikom, bo naj-močnejše orožje vseh zdravih narodov v boju proti židovsko-bogataškemu, židovsko-bolševiškem in vsakemu mednarodnemu zaslužanju. Proti temu prepričanju, ki naj dviga in poplemtenjuje človeško bitvo in podoba, vodijo židje do strahotno vojne.

Kako mogočno in uspešno je prepričanje, nam dokazuje Nemčija in Japonska, pro-ti katerima naskakujejo trije svetovni im-

Mimohod pred vladno palačo

Po zaključku manifestacijskega zborovanja se je izoblikovala velika povorka, ki je kre-nila s Kongreznega trga skozi Gradčice, po Rimski cesti na Blewiesovo cesto. Tam so manifestante pred vladno palačo pričakoval vojski in civilni dostojanstveniki s preziden-tom generalnim inspektorjem Slovenskega do-mobranstva generalom Rupnikom in z zastop-nikom generala Rössnerja generalom Harmom na čelu, Oder, s katerega so dostojanstveniki opazovali mimohod, je bil okrašen z zelenjem, pred njim pa sta imela častno stražo dva sta-sita domobranca. Še preden je povorka prispela na Blewiesovo cesto, je hodnike zasedla najmlajša šolska mladina, vzključajoča in po-zdravljajoča z zastavicami, za njo pa so se stvorili gosti špirlji občinstva.

Nekaj minut po pol 11. ko so bili pred vladno palačo zbrani vsi dostojanstveniki, je povorka vstopila pri Tržaški cesti na Blewiesovo cesto. Mladina na hodnikih je veselo zacetpela, vs obrabi so se obrnili proti prihajajočim. Dvigale so se roke in zastavice v po-zdrav. Na čelu povorka je komkala domobran-ska godba, ki je igrala udarne komarčice. Pred vladno palačo so se godbeniki ustavili in se postavili nasproti odra. Od tam so ves čas mi-mohoda spremljali manifestante z igranjem. Za godbo je korakal številčen oddelček do-mobranskih častnikov, za njimi pa skupina narodnih nosil z veliko trobkoj, ki jo je nosil zastaven mladenič. Pred odrom se je zastava sklonila v pozdrav dostojanstvenikom, ki so pozdravili vrnili. Narodne noše so predleje generalu Rupniku prisrčne ovacije. Po zraku so zavalovili beli robci, pred in za oder je padalo cvetje. Pozdravljanju povorka se je pridruži-la množica na hodnikih.

Za narodnimi pošami je stopal vod domo-brancev. Defilirali so v strmem pozoru, navdušeno pozdravljani od občinstva. Največji vtis pa so napravili oddelek obveznikov civilne delovne službe, ki so splošnemu navdušenju dali pečat največje resnobne. Z lopatami in rameni, prijavljeni na delo, so stopali v po-

periti in ju vendarle ne morejo podreti. Previdnost hoče, da bo po velikem smislu za žrtvovanje, ki napolnjuje ta dva nara-da svet prestal usodno prezkkušajo in si priboril pravico do novih časov in pravi-tejnega reda.

Dejanska podpora je naša narodna dolžnost

V tem smislu je tudi naše domobranstvo borec za novi čas in pravičnejši novi red slovenskega naroda.

Iz te, našemu domobranstvu po usodi po-stavljene naloge izhajajo za ves neoborožen del naroda dolžnost, da z vsimi sredstvi podpira svoje borbene sinove in njihove tovariše v orožju, nemške vojake. To pod-poro je treba izkazati v dejanju. Uresničiti jo je treba v dejanskem sodelovanju vseh dela sposobnih Slovencev in Slovenk.

Iz mojega večerašnjega govora ste zve-deli, da je Nemčija tudi našo domovino sprejela za svoje varnostno obzidje. Kakor so vam dokazali dogodki zadnjih tednov, prav posebno pa zadnjih dni, bomo komu-nistične tolovaje, ki še pustoložijo našo de-želo, končno javno prepodili. V našo po-krajino jih potem ne kanimo nikdar več pustiti. Zato je potrebno, da se naši in nemški vojski lahko naslanjajo na utrjene postojanke, na katerih bi se mogli uspešno boriti tudi v slučaju, če bi bolševiški par-tizani s sovjetsko ali drugo pomočjo po-skušali napasti našo deželo.

Samo in izključno zato, da bi ta dela pravočasno in temeljito opravili, sem pozval vse vestne, za narod zaskrbljene, narod-no zavedne in čuteče, za delo sposobne Slovence in Slovenke, da kot »Narodni pionirji« stopijo skupaj z našimi vrlimi domobranci v vrste najboljših Slovencev in s svojimi močmi pomagajo ustvar-jati varnost naše ljube domovine, ki je brezbojni, breznarodni bolševiki nikdar ne smejo oskrniti z nasiljem svojih pe-klenskih ciljev.

Koliko je danes v razočaranju in stra-hotnem nasilju bolševiških satanovih bi-ričev stremenjih-zapeljanih in izdanih na-rodov, ki bi z golemi rokami grebli zemljo in z zobmi grizli živo kačo, če bi jim bilo omogočeno, da se obranijo bolševiških tol-p!

Trdno verujem v zdrav čut našega naroda, ki bo šel preko vseh razdva-jočih ozirav preteklosti in z našim domobranstvom ustvaril enotno pro-tibolševiško zaroto mišljenja, dela in boja.

Po židih plačana propaganda se sicer trudi prav tako vneto, kot se je trudila že 1941. leta in pozneje, ko nas je vedno bolj potiskala v strašne nesreče, da bi narodu predstavila to delo v povsem drugačni lu-či kot bo v resnici stalo. Toda v najkrajšem času se bo izkazalo, da bodo »Narodni pionirji« skupaj z domobranci kot najvr-ednejši Slovenci vrnili svojo službo domovini in domovini. Vsišili pa je budo vestno in skrbno, da jim nikdar ne bo žal, zakaj ni-šo takrat, ko je še bila močnost, dali vseh svojih skrajnih sil na razpolago domovini. Samo zaradi tega bomo združeni in mo-čni storili vse, da ne bomo prepozno sp-nali laži, zapeljavanja in hujšanja, ki nas danes v službi nam sovražnih koristi hočejo bežati. Pravočasno bomo storili vse, da nas ne bo prepozno razočaranje zbu-di-lo v grozotno treznost.

Klic domovine

Vsi mislite na to, ko vas prosi mojega govora klic domovine! Bog daj, da bi ta klic slišali in prav razumeli vsi Slovenci! To naše delo je nad vse častno. Oprav-ljati ga bomo v resnici za Boga, narod in domovino. To delo bo obnemaj in uspehi našega vrliga domobranstva merilo našega upoštevanja in naše vrednosti v bodočem redu evropske družine narodov.

Zato prosimo Boga, naj ga vodi in bla-gostavlja in naj nam zaradi njega približa najhujšo pestjo krizevega poga, na kateri se v smrti grozi zvijajo zapeljani, izdani in razočarani narodi!

V tem smislu kličem prvim »Slovenskim pionirjem«, ki so že nastopili, pa tudi vsem, ki bodo še sledili:

»Naprej, z vsimi silami za Boga, narod in domovino!

Navdušeno pritrjevanje je sprelelo za-ključno besedo gospoda predsednika. Ponov-no in ponovno so se dvignili vzklji zborov-alcev, ki jih je s svojimi besedami užgal visoki govornik in šele počasi se je navdušeno poglego. S himno, ki jo je igrala domobranska godba in ki jo je vsa ogro-mna množica poslušala odkritih glav, je bila ta mogočna manifestacija zaključena.

vorki krepki mošje in mladenič, ki so se brez pomislanja takoj odzvali pozivu za obrambo domovine. Bili so deloma v enotni delovni ob-leki, deloma v civilnih oblekah, vsi okraeni s cvetjem. Deložni so bili toplih ovacij in so na vse naredili velik vsi.

Ovacije so se prešle v samo povorko, ki jo je zaključevala dolga, zredno dolga vrsta šolske mladine vseh razredov. Pozdravljanja in klicanja ob pohodu pred odrom ni bilo konca. Vedno znova je bil general Rupnik deležen toplih in prsrčnih pozdravov. Nasmejan obraz, polni prekipelavega življenja in navdušenja, so sredščolci in srednješolke korakali mimo odra v spremstvu svojih vzgo-jiteljev.

Incident ob manifestaciji za zavezniške v Atenah

Budimpešta, 29. okt. Po vesti iz Aten so pali o priliki manifestaciji v čast Edenu, generalu Wilsonu in admiralu Cunninghamu trije strelji, ki so ubili nekega gledal-ca. Strelje je baje 39 letni častnik major Jurij Papadongas, ki je pobegnil v vojno ministristvo, kjer ga je policija pozneje aretirala. O vzrokih še ni znano nič točnega, vendar pravijo, da vladajo v Atenah trenutno precej napeto ozračje. Na stra-teških točkah mesta so namestili dodatne policaje in oročnike. Britanski vojski gla-dajo na te dogodke, ki jih smatrajo za notranje-politične zadeve, od daleč. V vlad-nih krogih obžalujejo, da se je zgodil in-cident v času, ko se je vršila parada v čast Edenu, Wilsonu in Cunninghamu.

Sestre in bratje!

Te dni, ko trkajo na naša srca iz kraja trpljenja duše naših dragih pokojnikov, proseč pomoči, se razlega po naši sloven-ski zemlji še drugi pretresljivi klic iz po-rušenih in požganih domov, iz temnih pod-zemskih in podstrešnih stanovanj — krik naših trepečih še živih bratov in sestra, ki prosijo pomoči pri usmiljenih srceih: »Od-pri roke, odpri srce, otiraj bratovske sol-ze!«

Beđa in stiska sta dosegli letos vrhunec. Vseposvod po mestih in deželi se sliši samo en glas, ena sama prošnja: »Pomagajte!«

Sleherno srce mora zakrvaveti ob pogledu na to skrajno pomanjkanje.

Zato bo »Socialna pomoč« v zvezi s Sko-tijsko dobrodelno pisarno in drugimi karitativnimi ustanovami privedla za letošnje praznike Vseh svetnikov in Vernih duš dan denarno zbirko za te neštete, pomoči po-trebne siromake.

Podprite to akcijo »Socialne pomoči«, prepričani, da bo denar, ki ga boste poklo-nili ob tej priliki, prišel v roke najpotreb-njšim in najsiromašnejšim.

Anglija na umiku pred boljševiki Sovjetska interesna sfera na Balkanu in na daljnem severu — Moskovski ultimatum Mikolajevyku

Stockholm, 29. okt. V poslednjih 24 urah je prispela vrsta političnih oziroma voja-ških novic, ki kažejo vse v eno gotovo smer. Iz vseh teh novic je jasno razvidno, da Angloameričani nadalje z največjo uslužnojo opravljajo posle za Moskvo.

V spodnji zbornici je izjavil v sredo mi-nister Richard Law v imenu britanske vlade, da na moskovski konferenci »nisu do-segli nobenega sporazuma glede razmejite britanske in sovjetske interesne sfere v jugovzhodni Evropi.« Omeniti je, da se zadržuje zunanji minister Eden že dva dni v južni Grčiji, kakor so objavili v Londonu. Neki švedski list pripominja k temu: »Samo po sebi razumljivo je, da pred-stavlja Edenov obisk v Atenah britanski poizkus, da bi dobili vsaj neko nadzorstvo nad južno Grčijo in da bi rešili, kar se še rešiti da.«

so si na jasnem, da je to moskovski ul-timat.

Bern, 29. okt. Izvedeli smo, da se ba-vijo trenutno v Londonu, Washingtonu in Moskvi z izbiro kraja, kjer naj se vrši konferenca med Churchillom, Stalinom in Rooseveltom oziroma Deweyjem, ako bo slejni izvoljen za ameriškega predsedni-ka. Jasno je že, da bodo tokrat britanske-mu ministristvu predsedniku prihranili zelo dolgo pot in da se bo konferenca vršila bližje Londonu, kot pa je bilo to v Teheranu. Zankrat kaže, tako javlja »Ex-change Telegraph«, da de Gaulle k po-svetovanjem ne bodo pritegnili. Pač pa je res, da bo ošel Churchill v kratkem v Pariz, da bi se z de Gaullem in člani nje-grove vlade razgovarjal še pred trojno kon-ferenco.

Norveški begunski politiki v Londonu so izjavili v sredo k poročilu, da ogrožajo so-vjetske čete Norveške v severnem delu, da so sprejeli to novico z največjim zadovolj-stvom. S tem v zvezi je omenbe vreden norveško-sovjetski dogovor, ki so ga pod-pisali spomladni norveški emigranti in se nanaša na upravo severno-norveških ozem-elj.

Kratke vesti iz vsega sveta

Stockholm, 28. okt. V sredo je objavil angleški vojni obveščevalni urad število izjub kanadskih oddelkov v avgustu, ki znašajo 10.200 mož.

Stockholm, 29. okt. Po neki vesti agen-je Tass, ki jo je razširila moskovska ra-dijska oddajna postaja, je dospel v Mos-kvo vrhovni poveljniški zavezniške sredo-zemske vojske generalni poročnik Henry Wilson v spremstvu generalnega majorja Edwarda in nekega kapetana. Kakor pri-pominjajo, je to potovanje generalnega poročnika Wilsona v zvezi z mirovnimi po-gajnanji z Bolgarijo, ki se bodo v Moskvi kmalu pričela.

Amsterdam, 27. okt. Kakor javlja bri-tanska poročevalska služba, je izjavil za-stopnik britanske vlade, da zavezniške vlade že izpolnjujejo pogoje premirja za Bolgarijo, doslej pa nobena zavezniška sila ni mogla priznati Bolgarije kot nevo-ljujoča se država, čeprav je napovedala Nemčiji vojno. Zastopnik je nadalje izja-vil, da so Titova pogajanja z Bolgarijo glede uporabe bolgarskih čet v Jugoslaviji vojaškega značaja in da ne nasprotujejo zavezniskim načrtom.

Objava

Kakor že toliko jeseni, Vas tudi letos Vodnikovo družba vabi v svoj krog. Vča-nite se čimprej, da boste takoj sredi no-vembra, ko izidejo Vodnikove knjige, pre-jeli naš letošnji knjižni dar: Vodnikovo pra-tiko 1945 in roman »Pod križem« mladega pisatelja Ljodeta Zupanca. Članarina je do-ločena na 38 lr.

Vodnikova patlika 1945 bo — kakor smo to pri tej naši ljudski članki že navajeni — tudi letos prinesla poleg obširnega prak-tičnega gradiva mnogo zanimivih, pou-čnih in zabavnih člankov, ki so jih ilustrirali priznani slikarji.

Kaj predvajajo kinematografi

Tednik. Nemški delavci kopljejo v svo-jem prostem času jarke za utrdb. Estonsko prebivalstvo se izseljuje z nemškimi lajdami. Mladi Letonci so se prostovoljno priglasili k nemški armadi, kjer bodo do-deleli pomožnemu letalskemu osobju. Vzhodno bojišče: Nemška letala napadajo v strmoglavem letu cilje na zemlji; nemski grenadirji napadajo sovražne tan-ke s protitankovsko pestjo. Nemška letala napadajo uporniška središča v Varšavi; ce-li blicki hiš lete v zrak. Zapadno bojišče: oklepniki in pehota v napadu. Minister dr. Göbbels obišče generalfeldmaršala Modela v njegovem glavnem stanu. Dr. Göbbels govori delavcem v nekem mestu ob Renu.

Kino Sloga: »Sproščene roke«. Nastop-ajo Brigita Horney, Olga Čehova, Carl Raetz.

Kino Matica: »Gospodar majorataz. V glavnih vlogah Viktorija Ballasko in Willy Birgel.

Kino Union: »Sreča pri ženskah«. Revija. V glavnih vlogah Johannes Heesters in firtro Mayen.

Kino Moste: »Premiera«. Revijski film. V glavnih vlogi Zarah Leander.

Dobrotinska skupina Jadransko Primorje RADIO LJUBLJANA

PONEDELJEK, 30. OKTOBRA

7.00—7.10: Poročila v nemščini. 7.10 do 9.00: Jutranji koncert. Vmes od 7.30 do 7.40: Poročila v slovensčini. 9.00—9.10: Poročila v nemščini. 12.00—12.30: Napo-vede sporeda. Opoldanski koncert. 12.30 do 12.45: Poročila v nemščini. Poročila k po-ložaju. Poročila v slovensčini. 12.45 do 14.00: Salonski orkester vodi A. Derneli. 14.00—14.10: Poročila v nemščini. 14.10 do 15.00: Vsakemu nekaj. 15.00—17.00: Pre-nos osrednjega nemškega sporeda. 17.00 do 17.15: Poročila v nemščini in slov. 17.15 do 18.30: Prenos osrednjega nemškega sporeda: Pisano polje, daj židane volje. 18.30—18.45: Glasbena medigra. 18.45 do 19.00: Segave besede — Fran Josip Knaf-lič: Humoreska. 19.00—19.30: Srame-lič: Štirje fantje. 19.30—19.45: Poročila v slovensčini. 19.45—20.00: Aktualno pre-da-vanje (prenos). 20.00—20.15: Poročila v nemščini. 20.15—21.30: Iz opernega sveta. Prizori iz Puccinijeve opere »Madame Butterfly« — Radijski orkester vodi D. M. Sijanec. 21.30—21.45: Poročila v slov. 21.45—22.00: Drobni napravi. 22.00 do 22.15: Poročila v nemščini in napoved sporeda. 22.15—23.00: Tiho prihaja noč. 23.00—24.00: Prenos osrednjega nemškega sporeda.

DRŽAVNO GLEDALIŠČE

DRAMA

Ponedeljek, 30. oktobra: Zaprt.

Torek, 31. oktobra, ob 17: September. Krstna predstava. Red Premierski.

Sreda, 1. novembra: Zaprt.

OPERA

Ponedeljek, 30. oktobra: Zaprt.

Torek, 31. oktobra, ob 17: Jenufa. Red C. Sreda, 1. novembra: Zaprt.

Opozarjamo, da bo naslednja predmeta za red Premierski krstna predstava Marj Sklanova drama »September« v torki 31. t. m. — Igrali bodo: Sever, Mira Danilova, M. Skrbineš, Starič, Jan, Kovič, Uk-mar-Boltarjeva, Nakerst, Blaž, Svetlova in Pugljeva. — Režiser: M. Skrbineš. Scena: inž. E. Fruha. — Kraj: Ljubljana — 1938.

DELAVCE

SPOSOBNE za izdelavo drv, sprejme

Ravnateljstvo drž. gozdov, LJUBLJANA, Puccinijeva ulica štev. 9 (palača Pokrajinske hranilnice)

Prav dober zaslužek v akordu! Razne ugodnosti: dodatna karta za najtežje delavce, delno plačilo z drvmi i. t. .

MALI OGLASI

MESARJI, POZOR! Umetna čreva za sa-lame in soliter — pri tvrdki Jugo-Anla, Križevniška ulica 11-I — Florijanska 25.

»Slovenski Narod« je edini list, ki iz-haja ob ponedeljkih ter prinaša poleg zadnjih poročil z bojišča tudi obilo drugega zanimivega gradiva. Zato se na-ročite nanj čimprej.

Po dolgem trpljenju je sledila v večnost svojim štirim otrokom in možu mati pred leti tragično umrlega ing. Alojzija Pikla, go-spa

JOSIPINA PIKEL

Pogreb drage pokojnice bo v ponedeljek 30. t. m. ob 3. uri po-poldne z Zal. kapele sv. Jožefa, na pokopališču k Sv. Križu.

Ljubljana, Postojna, dne 29. oktobra 1944.

DRUŽINA ING. PIKEL

Z dobrimi deli bomo počastili spomin rajnih

Podprimo Vsesvetsko akcijo Socialne pomoči!

Z nekaj let se je tudi pri nas uveljavilo naceo, da bi se z dobrimi deli počastilo spomin rajnih. Namesto nepotrebnega in neumestnega razkošja po grobovih, naj bi se vsaj del za to določeni sredstev namenilo najpotrebnejšim. Ta način oddolžitve spominu pokojnih je že takoj v začetku našel na odobravanje velikega dela prebivalstva, z vsakim nadaljnjim letom pa se je število ljudi, ki so uvideli umestnost take akcije, znatno povečalo. Tako je v razmeroma kratkem času nastal lep in vse hvale vreden običaj, ki je marsikateremu revežu tudi učinkovito pomoč, uvideljem darovalcem pa zavest, da so se primerno oddolžili bližnjemu v stiski.

Vsesvetska akcija je bila potrebna že v predvojni, lahko rečemo normalnih časih, ko so bile tudi potrebe normalne. Zato je razumljivo, da je njen pomen v vojnem času neprimerno večji, če že ne nujnejši, čemu katere ne bi smel noben kolikaj imovitejši človek. Če pogledamo okrog sebe, takoj vidimo, kako številna je množica tistih, ki jih je kruto prizadela vojna. Koliko je prebežnikov z Dolenskih, golih in bosih ter lačnih, ki so vse izgubili, in zmeraj večje je tudi število tistih, ki so zaradi napadov iz zraka čez noč izgubili vse svoje imetje. Mnogo je med njimi takšnih, ki so bili še večeraj ali predvečerajšnjim imoviti, nekateri celo zelo imoviti, takšnih, ki so morda tudi sami pomagali potrebnim, a so danes brez vsega, sami bolj potrebni od tistih, ki so jim posredno ali neposredno pomagali. In potem zgoščujejo armado potrebnih slednjeje te tisti, ki so padli v boju zaradi boleznih ali drugih nesreč v družini in ki so prav tako upravičeni, da se jim nudi hitra pomoč.

Glede na to bi Socialna pomoč, ki se uspešno bori proti bedi, pridržala s sodelovanjem škofijske dobrodelne pisarne in

drugih karitativnih organizacij za Vse svete nabirano akcijo v korist beguncem in sploh siromakom v naši pokrajini. Nabirali bodo prispevke pred ljubljanskimi pokopališči in pred pokopališči sosednih župnij in občin. Akcija bo obsegala vse kraje nekako do Grosuplja in Vrhnike ter po posavju. Pred ljubljanskimi pokopališči bodo nabirali pred vsem dijaki. Nabirani pa bodo začeli 31. t. m. popoldne ter 1. in 2. novembra ves dan.

Dolžnost vsakogar je, da po svoji moči prispeva, kar more. Če se bo vsakdo le za nekaj kratkih trenutkov skušal vživeti v položaj tistih, ki so čez noč obubožali, mu ne bo težko od tistega, ki še ima, prispevati primeren znesek za svojega bližnjega v stiski. Zlasti imovitejši stoji so dolžni, da čim več prispevajo. Tudi njim bo lahko prispevati težke vsote, če bodo pomislili, da ni izključeno, da bodo že jutri berači, enaki tistim, ki jim morejo in morajo danes še pomagati. Čim več ima kdo, tem več lahko izgubi, tem težje bi izgubo prenašal, tem hujski in neizprosnejši bi bil udarec zanj!

Zato ne premisslujte, koliko boste prispevali! Mislite si raje, kako bi vam bile pri srcu, če bi se čez noč znašli med siromaki, ki danes proti svoji volji trkajo na vaša srca. Če bi čez noč ostali brez strehe, brez obleke in obutve, brez sredstev, skratka brez vsega prepuščenji na milost in nemilost, in to sedaj, v najhujsji vojni, kar jih pomni zgodovina, tik pred prihodom zime.

Vsesvetska nabirana akcija bo trajala dva dni in pol. Če bodo imovitejši sloji prispevali, kolikor bi morali, bo nedvomno uspela kakor še ne doslej. Razumljivo je, da s tem še ne bo rešen socialni problem, pač pa bo stanje vseh olajšano. Zato naj vsak stori svojo dolžnost!

Banjška planota pripravlja svoje račune

Trupla nedolžnih žrtcev razmrvarjena v jazbinah

Nič manjša ni pravica prizadetega do pritoževanja od pravice slernega do življenja. Tako je tudi nam edina obramba in zadostitev, telesnih ter duševnih težav, ki jih prenašamo pod OFarskim jarmom, pritožba. S pritoževanjem pokažemo narodu in vsemu svetu, da obsojamo vsa početja sleparske OF in da pomagamo tudi mi s temi sredstvi k vstajenju poštepanega naroda, ker slrčno zasledujemo in beležimo korake in vsa početja tistih par odstotkov med nami, narodnih izrodov, za katere je račun že pripravljen.

Pred časom smo površno poročali o neizbrisnih sledovih boljševiškega divjanja po naši zločincem prepušteni planoti, za katerega bi bil v prvi vrsti odgovoren že znani Dugar, ki je že sam priznal krivdvo šestih žrtcev od 19 mu očitanih. Zaradi njegovega živalskega značaja moramo priznati, da je ta zločinec bil le krmilo OFarskega voza, na katerem mogočno sloni hinavsko tihl, ponižen, sočuten, solzavci kot krogodil komunistični Juli — Lipičar Alojz, p. d. Kopic iz Dola pri Kalu, ki nosi zaogovorno odgovornost ostalih 12 prejšnjemu očitanih nedolžnih žrtcev, katere ležijo razmrvarjene po raznih jazbinah v okraju.

Da je to pravi satan, skrit v angelski obleki, so nam priča njegovi lastnorodni podpisani dokumenti Kalsko-Kanalskega rajona. Kako in kje je slovit Banjški VOS — o priliki hajke stresel te nam važne listine, bomo zainteresancu dodali v opombo pri končnem računu.

Vse kazenske ukrepe, vse druge važne rajonske odredbe, katerih posledice čuti naš kmet in naš narod na lastnem telesu, od tega skoro nepoznanega zločince in zajedaleca, podpisane s komunističnim imenom »Juli«.

Zaman se skriva za delom od njega odvisnih terencev. Da je to »velike mož, so nam priča tolovajske organizacije in gibanja še za časa hadoljencev, ko je v spozrazumu predsedstva, lastne soproge, odobrili in potrdili, četudi na zahtevo dobro znane vlačuge Pavle Tomaževca iz Gomilnice, Avguštna Mešlovega iz Zabrda in par drugih terencev, ponesrečeni atentat na župnika Stankota Žerjaka, ki je bil pripravljen med Gomilnico in Brezovcem.

Poglejmo okrog njega, kdo so ti ljudje, pred katerimi trepetava vsa okraj? Izprljeni zastareli samci, pohlepneži, lakomneži in očetje družin, v katerih se sliši razsajanje, jok, pljančevanje, kletvina in zmerjanje.

Samo o ljubezni in molitvi tam notri ni sledu. Saj bi bilo čudno, če bi se v takšnih družinah vzgojili pravi rodoljubi. Cesa moramo upati od župana Andreja Maverja iz Kala, saj je delo vsega njegovega življenja v podzemeljskih jamah.

Zaradi pjančevanja in slabih družinskih razmer mu ni rodilo toliko, da bi si mogel v letu privoščiti teden dni počitka. Odkod pa ima, ko je že več ko leto dni brez dela, toliko dohodkov? Odkod so živila, odkod denar, da se ga po današnjih cenah pogosto »gospod in gospa« prav pošteno nažvižgata? Ubogi kmet! Nič ni čudnega, če so to starši divjega zločince, 16 letnega Emilija, ki je na zverinski način vzel življenje zajetemu domobrancu Štruklju iz Kanalskega Loma. Z zlomljenim nogo in brez hrane ga je pet dni vlačil po gozdovih in mu pred smrtnim udarcem po glavi še po trikrat nalomil obe roki.

Tudi Petra Mournovca iz Kornja ne sme narod prezreti, saj si je z njegovo »hrabrostjo« in zločinstvom nad lastnim narodom, ki ga je izkazal pri pokolu slovenskih fantov v Črnem vrhu, pridobil dopust v nagrado.

Račun se pripravlja tudi za tiste požrešneže, ki prežijo izza grmovja po cestah na mimo gredeče ženske in jim iztikajo iz noslik do zadnjega jajca, namenjenega v Gorico v zameno za drugo potrebno blago ali za prehrano, pa naj si bodo ti lenuhi Toničič iz Levpe ali Medved iz Krasa na Levski cesti ali Tabor, Strgarč, Fure, Špelč in Pust iz Banjške na Banjški in Grgarski cesti. Vsa ta raja, do sedaj omenjena, ne trpi nobenega pomanjkanja, tem ni treba, da nosijo in prinašajo blago iz Gorice, saj so hrami naših kmetov njihova last.

Vsa planota kliče in prosi Boga, da bi narod vse te izvržke, ki ne poznajo gorja, naoradil ne le z dopustom kot komunisti, marveč z odpustom iz človeške družbe.

Kako po vrhu vsega tega gorja naša reč živo klije, nam je zopet pokazal miting ali veselica preteklega tedna na Vrhu pri Kalu. Po končani igri »V borbi se je prikazala na odru precej marljiva terenka Humar Angela in dobesedno objavila: »Sedaj bo Tržaška brigada zapela v italijanski čim: Trst je naš.« Ker je med navzočimi bilo največ takih, ki italijansko ne razumejo, prepustimo rešitev vprašanja našim zavestnim narodnjakom, ali so ti razpeteni ušvedni osvoboditelji zapeli: Trst je vaš — ali njihov? — Hribovec. (»Goriški list«)

Cigarete smo prižigali s stodalarskimi bankovci...

Fantastične muhe in nezasišana zapravljevo ameriških milijonarjev — Na ameriškega tekstilnega delavca letno 735 dolarjev, na tekstilnega plutokrata pa 9 in pol milijona dolarjev

V knjigi ameriškega zgodovinarja Berda »Razmah ameriškega kapitalizma« čitamo med drugim: »Pred večerjo smo se vrnili z ježe po okolici domov. Naš gospodar je po večerji odšel v hlev in napojil svojega konja s šampanjcem in ga nakrmil z eksočističnimi rožami. Pri večerji je sedel med nami na posebnem stolčku bismarckov pisec, ki je nosil okoli vratu bismarckovo ogrlico, vredno med brati 15.000 dolarjev. Cigarete smo prižigali s stodalarskimi bankovci. V ostrigah je našel vsak gost vsaj en črn biser kot spominski darilo našega gostitelja... Nekaj mesecev pozneje sem bil na večerji, ki jo je priredil svojim prijateljem dolarski milijonar, posestnik bogatih bakrenih rudnikov. Večerjali smo v enem izmed rudniških rogov, ki je bil za to nalašč priprejen. Med nami so sedele opice. V velikem bazenu so plavale v zlate ribe preoblečene deklice in nam krajšale čas. Iz ogromnih tort in kolačev so skočile baletke, ki so plesale med večerjo...

V letih okoli 1900. so uvedli ameriški milijonarji modo vstavljanja briljantov namestu zlatih plomb v zobe. Nekateri plutokrati so zopet vzdrževali cele živalske vrste z vsemi mogočimi opicjimi družinami...

Zapravljanje ameriških plutokratov pred prvo svetovno vojno je bilo otroško igračkjanje v primeri s fantastičnim zapravljanjem po letu 1918. Kljub temu pa so bili njihovi dohodki tako ogromni, da pri največjem razsipanju niso mogli potrošiti več kakor dobrih 25 odstotkov svojih rednih letnih dohodkov. Leta 1929. je imelo 513 Američanov milijardo in četrta dolarjev čistih letnih osebnih dohodkov. Ti ljudje so prejel več, kakor dva milijona ameriških farmarjev za celoletni pridelek bombaža in goveje živine, za katere so iztržili milijardo in dve sto milijonov dolarjev. Tako bi lahko kupilo 513 Američanov s svojimi rednimi letnimi osebnimi dohodki vso ameriško bombažno žetev in vso na prodaj prigano živino. Povrh bi jim še zmeraj ostalo dovolj za kritje dnevnih izdatkov. Leta 1929. je živelo v Združenih državah 14.816

oseb z letnim osebnim dohodkom nad sto dolarjev. Skupni dohodek teh borih 15.000 duš, ki bi lahko naselile srednje veliko mesto, so znašali leta 1929. dolarjev 4.368.152.000, to je celo nekaj več, kakor je znašal takrat celokupni ameriški državni proračun na drugi strani pa so bili celoletni dohodki treh in pol milijonov ameriških tovarniških delavcev približno toliko. Dočim je zaslužilo 428.000 ameriških tekstilnih delavcev po glavi na leto 735 dolarjev, pa so bili letni dohodki 33 najbolj bogatih ameriških plutokratov 9 in pol milijona dolarjev po glavi.

Med veliko gospodarsko krizo so se znižali letni dohodki plutokratov od 25 do 50 odstotkov. Dohodki desetih milijonov delavcev, ki so postali preko noči brezposelni, pa so padli na nič. Zato so bili navezani izključno na miloščino in usmiljenje svojih sovratnikov. V času, ko je ginilo na desetotisoče brezposelnih delavcev po ameriških ulicah, je priredil plutokratski magnat Jožef E. Widener v Bilmontskem hotelu v Newyorku banket, za katerega je plačal četrta milijona dolarjev. Za banket so preuredili glavno hotelsko dvorano v konjsko dirkališče. Medtem ko so banketirali gostje po ložah dirkaliških tribun, so nastopali na dirkališču pod hotelsko streho najbolj ameriški dirkalni konji.

Posebno naklonjenost plutokratskih družin uživajo psi vseh mogočih pasem. So družine, ki goje v svojih pasjih farmah po par sto čistokrvnih, plemenitih psov, katere pokopavajo na posebnih pasjih pokopališčih. Tu lahko najdemo čudovito izdelane spomenike in mavzoleje za poginule pti. Židovski bančnik James Speyer je ustanovil v proslavo 50 letnice svoje žene Eleonore v Newyorku najsoodobnejše opremljeno kliniko za pse in mačke. Na njej je nastavljal najboljše ameriške veterinarje, strokovnjake za pasje in mačje bolezni. Klinika je vedno polna.

S kakim razkošjem prirejajo ameriški plutokrati svoje zabavne večere in bankete, si povprečni evropski človek ne more

niči predstavljati. Za take prireditve najemajo po cele palače in hotele. Povprečni stroški se vrte med 150 in 250 tisoč dolarjev na večer. Septembra 1930 je priredil milijonar Daugherty družabni večer, na katerem je prvič nastopila v javnosti njegova hči May. Večer je bil v največjem washingtonskem hotelu. Gostje iz Newyorka so se pripeljali na stroške gostitelja s posebnim ekspresnim vlakom. Celokupni stroški večera so presegali četrta milijona dolarjev. Bilo je to v jeseni, ko je prosjaci po ameriških ulicah na sto tisoče brezposelnih kosčka kruha, tako da je moral izjaviti celo konservativni senator Norris naslednjega jutra novinarjem: »Ne vem, kako si drzno prireditelj v sedanjih težkih časih take prireditve, ki upravičeno vzbujajo gnev širokih slojev ameriškega ljudstva...«

Nekaj dni pozneje so suvedli v družbo milijonarji Huttoni svojo hčerko Barbaro v kristalni dvorani Ritz hotela v Newyorku. Dvorano je priredil za prireditve gledališki arhitekt Josip Urban. Spremenil jo je v vrt, obsevan z luno. Gostov je bilo okoli šest sto, ki so popili 5000 steklenic šampanjca. Stroški so znašali samo 120.000 dolarjev. Na Silvestrovo 1936 je priredila Elvira Mc. Leanova za svoje prijatelje Silvestrovo večer. Med zabavo in večerjo je nosila dva milijona dolarjev vredni Hoppejev diament, nazvan »Vzhodna zvezda«. 325 gostov je bilo povabljenih na večerjo, 650 pa na plesno zabavo po večerji. Ker je bila palača, v kateri je priredila Mc. Leanova Silvestrovo večer, premajhna za toliko število gostov, je dala pridelati posebno krilo, ki so ga po Silvestrovem zopet podrl. Med večerjo sta igrala dva najbolj znamenita ameriška simfonična orkestra. Gostje so popili za 25.000 dolarjev šampanjca, likerjev, žganja in koktejev. Jedli pa so pospravili kar cele tone. Ves večer je stražilo goste in Mc. Leanova 15 izbranih policijskih agentov. Mc. Leanova je namreč poleg »Vzhodne zvezde« nosila še šest demantnih ogrlic, vrednih tri milijone dolarjev.

Polettijevo strahovalni režim v Rimu

Nezaslišano vedenje italijanskih protifašističnih »beguncev« v Švicah

»Stirje meseci angloško-ameriške zasedbe so terjali od Rima več smrtnih žrtve kakor pretekla tri in pol leta vojne. Ta vprav senzacionalna ugotovitev je prispevala rimsko prebivalstvo ob nestetih usmrtitvah, ki so bile izvršene v zadnjih osmih tednih na pobudo severnoameriškega komisarja Polettija, ki je zaslovel že s svojim terorističnim režimom na Siciliji. Povsod, kamor pride, povzroča strah, trepet in paniko s svojimi mučnicami, dandulacijami ter izsiljevanji. V tesnem sodelovanju z škotskim emigrantom grofom Sforzo je pričel Poletti s svojim strahovalnim delovanjem v Rimu. Pred nekaj dnevi je bilo na rimski periferiji ustreljenih 300 Italijanov, ki so bili po sodbi komisarja Polettija in grofa Sforza osumljeni pripadniki nek merskih ali fašističnih bojnih oddelkov. Med usmrtenimi je bilo tudi 8 žena, ki so bile slučajno v družbi Italijanov v trzinu artilerije. Rimsko prebivalstvo ugotavlja po pripovedovanju beguncev, da izplačuja Poletti po 10.000 lir vsem onim, ki so pripravili ali povedali imena »sumljivih oseb, ki so po denunciaciji takoj urvrščeni med kandidate smrti.

Medtem ko naraščata gorje in trošenje italijanskega ljudstva pa živjo protifašistični emigranti, ki so rešili svoje življenje in premoženje v Švicah, v takšnem razkošju, da izražajo prebivalstvo gospišelske države svoje ogorčenje. Tako je že večkrat poročal v italijanskih izhajaj iz švicarski dnevnik »Il Lavoro« o nastopih takozvanih italijanskih besuncev, ki so se iz Zgornje Italije zatakli v Švicah. V luksuznih gostiščih Locarna so postali takozvani politični begunci iz Italije prava muka za vso deželo. Prirejajo skoraj vsak dan nezasišana bankete, ne da bi se ozira-

rali pri tem na strogo izvedene ukrepe racionaliziranja v državi, v kateri so gostje. Ti protifašisti, židje in vešekapitalisti se vedajo tako, kakor da se njih prav nič ne tičejo vojne prilike, v katerih živi Švicah. Pri tem kažejo neverjetno ravnodušnost glede narodnih stisk v švicarski deželi. Medtem ko prenašajo italijanski vojaki v švicarskih koncentracijskih taboriščih hudo gorje, pa molčijo njihovi domnevni »sotrpini« v vseh užitkih življenja. Omenjeni list zaključuje svoja izjavljavanja s pozivom švicarskim policijskim oblastvom, da se končno odločijo za primerne protiukrepe, ki naj napravijo konec nesramnemu vedenju »italijanskih beguncev«.

Teh italijanskih »trpinov« ni najmanj ne motijo tragične prilike, v katerih živi italijanski narod v zasedenem ozemlju. Posebno žalostna poročila prihajajo iz Sicilije, kjer strelajo lačne demonstrante. Hkrati pa se porajajo silovite separatistične gibanje za neodvisnost. V ozadju tega gibanja so britansko komunistični agenti, ki razpihujejo nasprotja med sicilijskimi političnimi skupinami. V kratkem bo v Taormini kongres stranke, ki se bori za sicilijski separatizem in ki zatrjuje, da ji pripada nad 400.000 oseb. Verjetno bo na tem kongresu tudi govora o nedavnih nemirih v Palermu, pri katerih je bilo več mrtvih in ranjenih. Zborovanju bo predsedoval sicilijski separatistični vodja Aprile Finocchiaro, ki zatrjuje, da so ga zavzevska oblastva zaščitila pred aretacijo po organih italijanske Bononijeve vlade. Tako se pridružujejo v Siciliji lačeti in drugim življenjskim prizkusom tudi ostre politične razprtije in obrčunavanja, ki so jih zaneli na sicilijska tla nosilci separatističnega gibanja ki bi radi odtrgali Sicilijo od ostale Italije.

Stalin ima gluha ušesa za koncesije Čangkajsku

Nezazpoloženje v severnoameriških političnih krogih do Čangkajska, ker se ne mara pobotati z Moskvo

Severnoameriški opazovalci poročajo zelo izčrpano o katastrofalnih notranjih prilikah na Kitajskem. Niso to samo posledice pomanjkljive preskrbe od strani Zedinjenih držav ameriških. Gre za globlje stvari, za desorganizacijo in korupcijo v neposredni okolici maršala Čangkajskega samega. Tukaj so vzroki raznih porazov. Dežujejo očitki proti Čangkajsku, ki ga smatrajo za nesposobnega. Severnoameriški vojaški predstavniki že predvidevajo v kratkem času zlom maršalove armade. Njegovi generali so si skušali na račun vojakov nagrabiti premoženje. Prodajali so orožje in razno vojaško opremo ter se pollačali živil in mezd. Spopadi med vojaštvom in civilnim prebivalstvom so na dnevnem redu. Mestoma dobro oboroženi kmetje se vojskujejo z maršalovimi četami, ki so plenile in požigale po njihovih vaseh. V Hunanu je 100.000 japonskih vojakov porazilo 600.000 Čangkajskih vojakov. Severnoameriški poročevalci pojasnjujejo ta pojav s tem, ker je civilno prebivalstvo na strani Japoncev.

Precej ostre razgovore vodijo angloameriški politiki zaradi tega, ker pošilja maršal Čangkajskek svoje najboljše čete proti komunistom in ker se ne mara z njimi pobotati, da bi z njihovo pomočjo udaril na Japonce. Ponesrečil se je poskus pridobiti maršala po Wallaceu in priprečiti ga o potrebi spremembe njegove politike do Mo-

skve. Nejevolja v Zedinjenih državah ameriških se je zaradi tega še stopnjevala. Ob svoji vrnitvi iz Čunkinga je izjavil Wallace: »Zasebna Čangkajskova vojna z Moskvo nas je vrgla za več let nazaj.«

Nekateri severnoameriški krogi kažejo razumevanje za Čangkajskovo politiko. »Saturday Evening Post« meni, da se čuti Čangkajskek ogorčenega po Stalinu, v katerem vidi prav tako nevarnega sovražnika kakor v Japoncih. Wallace sodi, da je sporazum med Čangkajskom in Japonci še preje mogoč nego mir med njim in Stalinom. Nesoglasja so prišla v akutni stadij. Hudi boji so v teku v Sinkiangu med komunističnimi in Čangkajskovimi četami. Izgledi za sporazum so zelo neznanli.

Posebno značilno je, da se kaže nezazpoloženje zaradi nesporazuma med Stalinom in Čangkajskom po pomorski bitki pri Formozu. Severnoameriški vodilni politiki so menili, da so že blizu cilju, pa so sedaj zelo razočarani. V Washingtonu zanikujejo sicer še katastrofalni poraz, toda Cordell Hull je izjavil na neki tiskovni konferenci, da niso novice o omenjeni bitki sicer vznemirljive, da pa tudi ni nobenega vzroka za veselje. Sočasno pa stopa zmeraj bolj v ospredje vprašanje, zakaj ne podpira Stalin Zedinjenih držav na Pacifiku. Zakaj ima gluha ušesa za koncesije Čangkajsku?

Bismarckovo otočje v veliki pacifiški borbi

V veliki pacifiški borbi med Japonsko in Zedinjenimi državami igra posebno važno vlogo Bismarckovo otočje. Tam si lomijo zobe že meseci dni ameriške Mac Arthurjeve napadalne divizije na čudovitem odporu maloštevilnih junaških japonskih branilcev. Bismarckovo otočje leži severovzhodno od največjega pacifiškega otoka

Novo Gvineje. Odkril ga je okoli l. 1700. francoski pomorščak Dampiere. Raziskali pa so ga šele Nemci. Največji otok v otočju je Nova Pomorjanska, ki so jo prekrstili Angleži v Novo Britanijo.

Vsi otoki so pokriti s pragozdom. Podnebje je tropsko in hudo vlažno. Prebivalci so zelo bojeviti in divji. Zato so še cell

predeli otokov znatno neraziskani. Raziskana so samo obrežja vzdolž krasnih naravnih luk, kjer se vrste nasadi kokosovih palm, Nova Pomorjanska ima še celo vrsto delujočih ognjenikov in gejzirjev. Domačini so krestili najvišji vulkan z imenom »Ulunur«, to je »Oce«. Malo manjšega za »Komber« (Matj). Ostali manjši vulkani se imenujejo n. pr. »Južni in zapadni sin«, »Severna sestra« ali »Južna hči«. Ob vznožju teh delujočih vulkanov leži v kraterski Simpsonovi luk glavno mesto Bismarckovega otočja Rabaul, kjer se menjajo danes dnevni bombniški napadi ameriških letelič trdnjav z vsakodnevni potresnimi sunki.

Ozemlje severnega dela Nove Pomorjanske okoli Rabaula je za precej civilizirano. Razpolaga z gosto cestno mrežo, ki veže sosedne naseljene domačine z Rabaulom. Kakih 50 km južno od Rabaula pa se pričeneja pragozd, kjer žive domačini se v čisto primitivnih razmerah. Privedalci pripadajo plemenu Baining, ki je zelo divje in krvoločno. Odlikujejo se po izredno surovih obrazilih in nepopisni umazanosti ter zanemarjenosti. Vsi so seveda še ljudožrci in cenijo človeško meso nad vse. Kakor na Novi Gvineji, se družijo moške tudi na Bismarckovem otočju v razne tajne družbe, med katerimi je posebno slovita družba Duch, ki ima najbolj strašne maske med vsemi tajnimi organizacijami v Oceaniji. Člani te organizacije so lahko samo moški. V drugi, tudi zelo razširjeni, družbi »Inglet« pa so včlanjene tudi ženske. »Inglet« prireja zelo občene svečanosti, ki trajajo po nekaj dni in noči.

Nemci so zasadiли ob obrežju otokov velike nasade kokosovih palm, ki donosajo bogato letino za izvoz namenjenih kokosovih orehov.

Rabaul je bilo pred vojno prijetno evropsko mesto z leseni hišami z značilni verandami, ulice so asfaltirane. Vse stavbe v Rabaulu stoji na betonskih temeljih zaradi termittov. Zidani hiš ne grade zaradi neprestanih potresov.

Druga nezavetna postojanka Japoncev v Oceaniji je Bougainville na Salomonskih otokih, ki ga bombardirajo Američani in Avstralič že meseci dni. Salomonsko otočje je krestil l. 1567. španski raziskovalec Mendana. Dobri mož si je utvarjal, da je z njimi odkril ležeče Salomonovih zlatih rudnikov. Prevaril se je hudo, ker spadajo ravno Salomonski otoki med gospodarsko najmanj pomembne v Oceaniji. Otok Bougainville je bil do prve svetovne vojne nemška posest. Pokrit je kakor sosedni otok Buka z nepreohodnimi pragozdi, ki segajo skoraj do vrha 3100 m visokega ugaslega ognjenika Balbi. Njegov 2000 m visoki so sed Bagano pa še vedno poštno kurt in kadi. Glavno oporišče na Bougainville je Kieta, od koder so speljali Nemci vrsto dobrih cest v notranjost otoka.

Prebivalstvo na Salomonskih otokih je skoraj čisto črne polti in posebno ljubi lišp, ki si ga obesa v ušesa in v nos. Zelo v čiših so tetovirani moške in žene. S tetoviranjem si s posebnim veseljem izmaličijo obraz, da so podobni bolj strašilom kakor človeškim bitjem. V notranjosti otoka so vsa plemena še ljudožrska. Slove pa kot izvrstni pletilci liča. Iz liča spletene predmete prodajajo daleč na okoli po sosednih otokih.

V sklopu velikih letalskih in pomorskih vojnih operacij na Pacifiku igrajo tudi pomembno vlogo razna otočja tako zvane Mikronezije. K Mikroneziji ne pristevamo več ponovno imenovani Boninški, Gilbertovi in Havajski otokovi. Mikronezijska otočja so bila prvotno španska posest. Po špansko-ameriški vojni so zasedli Američani 544 kvadratnih kilometrov obširni otok Guam, ki šteje 17.000 prebivalcev. Guam je bil pozorišče krvavih bojev med ameriški in japonskimi četami in junaškimi japonskimi branilci, ki so do zadnje kaplje krvi ljuto branili vsak kvadratni meter otoka in prizadali Americanom hude človeške in stvarne izgube.

Ostala otočja Mikronezije so bila do prve svetovne vojne last Nemčije. Po vojni so jih zasedli Japonci kot mandatno ozemlje. Mikronezijska šteje skupaj 1458 otokov s skupno površino 2700 kvadratnih kilometrov. Večina mikronezijskih otokov je koralnih atolov. Okoli Mikronezije se vrsti venec Japovih, Palauskih, Karolinških in Marsalskih otokov, ki so prizorišča večjih ali manjših ameriško-japonskih pomorskih in letalskih pa tudi suhozemskih spopadov.

Otok Jap je strateško zelo pomemben, ker je predstraža za obrambo Filipinskih otokov. Znan je po svojem kamnitom denarju, ki je iz kamnitih koles, do dva metra širokih, ter podobnih našim mlinskih kamnom. Denar lomijo na Palauskih otokih in ga z velikimi težavami dovajajo z jadralnicami na Jap, kjer ima še zmerom svojo veljavo, kakor pred stoletji. Kamen je koralski apnenec, pomešan z »ragonitom«. Bogati glavari na Japu imajo svojo blagajno kar pred hišo, kjer je naloženih lepo v vrsti včasih po par sto kamnitih denarjev.

Strateško pomemben je tudi ponovno bombardirani otok Truk v Karolinskem otočju. Sestavljen je iz bazalta. V notranjosti otoka so do 400 m visoki griči. Truk je obdan z vencem koralnih čeri. Zaradi tega je zelo težko dostopen in kakor nalašč prirejen za uspešno obrambo pred izkrcanimi četami.

Najbliže Filipinom ležeče Palausko otočje je zadnje tedne tudi predmet velikih ameriških bombniških napadov. Palausko otočje tvori niz malih otokov, med katerimi je največji Babeldaob s pristaniščem Korov, od katerega je morje že nekaj streljajev globoko nad 8000 m. Palausko otočje slovi po tem, da zaznamujejo na njem slerni dan vsaj en potresni sunk, če ne še kar dva. Na otokih so še zelo primitivne razmere. Nekaterim plemenom vladajo moški poglavarji, drugim pa zopet ženske. Domačini grade lepe in visoke kočje. Oblačijo se v kože ali pa se prepasujejo s predpasniki, spletenimi iz biča.

V zaklonišču najmanjši odstojajo sedeže stajšim, zdravi bolnikom in moški ženam. saj to je eno osnovnih pravil dobre vzgoje! Zaklonišča je treba od časa do časa prezračiti. Ako imate v zaklonišču stalna namočena odeje, jih je treba redno ktepati. Pitno vodo menjati vsak dan!

Zavedajte se, da če v devetdesetih pramerih morda ne bo dejanskega napada sovražnih letal, se enkrat lahko zgodi, da bo zares. Zato ne tizvajate usode in držite se danh navodil! Predvsem takoj po danem znaku alarma v zaklonišče!

Nadzoruj od časa do časa sam, če je za temetvje tvojeja stanovanja v redu. Pojdi iz hiše in se prepričaj, če iz stanovanja ne prihaja kaka svetloba. Poškodovane zatemnitvene naprave popravi takoj.

Kulturni razgledi

Kulturni utrip Ljubljane

Zvesta poklonitev pesniku preroku — Kunčičeva »Triglavska roža« je doživela svoj odprski krst — Predstave v Operi

Ljubljana se je zopet poklonila našemu pesniku preroku. V naše dni sega njegov glas, v naš čas prodira njegovo daljnovidje. Zato nam je tako blizu, kakor nam je bil takrat, ko je bil še med nami. Njegov spomin smo počastili na ponedeljkovem večeru v dramskem gledališču. Vsi so prišli, ki so zvestega srca in dobre volje.

V poldruguri uri je šel Gregorčič mimo nas v pesmi in spevu. Še bolj smo ga razumeli, še bolj vzljubili: Kako topla utrip ljube njegove srce, kako nežno je njegovo čustvo, kako iskreno ljubi svoj rod, kako svetožalna je njegova življenjska filozofija. Ob recitacijah ge. Šaričeve, ge. Ukarnar-Boltarjeve, g. C. Debevc in g. S. Jana smo sodoživljali pesnikovo notranji svet. Zgrabilo nas je, da smo se čutili eno z njim. Višek je bil »V pepelnici noči«. Recitacijski slog je bil mestoma prenošen. To ne velja za S. Jana, ki je vtisnil vsaki pesmi značilno oznako ter prilagodil način recitacijskega podajanja bistvu posamezne pesnitve. Recitatorji so šli navdušeno priznane številnega občinstva, prav tako tudi oba solista g. Franja Golobova, ki je sijajno odpeval G. Krekova »Psalm 118« ter J. Pavčičevo »Priplula je pomlad«, ter g. I. Lipušček, ki je lepo zapel G. Krekovo »Predsmrtnico« in J. Ravnikovega »Vasovalca«. Pri klavirju je mojstrsko spremljal docent M. Lipovšek. Uvodna in sklepna točka spominske sporeda sta bili poklonitveni spominski pesmi našega najplodovitejšega, največjega sodobnega pesniškega ustvarjalca dr. A. Gradnika in predstavnika mlade pesniške generacije Severina Salija. Recitalur ju je g. C. Debevec. Ob Gradnikovi »Simonu Gregorčiču ob stoletnici rojstva« nas je prevzela elementarnost obeh delov odlične pesniške zasnove, ob S. Salijeve sklepi »Poslanici Simonu Gregorčiču pa nežno lirično občutje Gregorčičevega obsejkega rodnega kraja ter njegovega pesniškega poslanstva.

Pod vtiskom učinkovito, z umetnostnim okusom izvedenega spominskega večera so se udeleženci razhajali na svoje domove. Zbrano pozornostjo so segli po Gregorčičevih pesnitvah ter jih pobožno prebrali. Njegove pesnitve nam niso danes samo »zlata«, temveč posvečena, sveta knjiga. Nedeljo popoldan pa je zazvelo naše dramsko gledališče, da že dolgo ne tako. Prva letošnja mladinska predstava! Tako radi govorimo o naši mladini; tako vroče ji izkazujemo svojo ljubezen. Toda pri gledališču nanjo še vse premalo mislijo. To sodimo na osnovi preteklih sezon. Letos bo, upajmo, bolje. Pereti klic našega časa je: Več mladinskih gledaliških predstav! Razumemo težave, ovire. Ne moremo pa dometi, zakaj bi ne bilo v zimskih mesecih n. pr. vsak petek popoldne mladinska predstava. Pa vsaj vsak drugi petek, če bi ob nedeljah popoldan zaradi večerne predstave ne bilo mogoče.

No, naš drobič je bil tudi to pot vse razigran. Napeto pričakovanje, radovedno povpraševanje: Kaj bo s Kunčičevo »Triglavska roža«? Tudi starejši smo si zastavili to vprašanje. Med predstavo smo lahko sprosti nanj odgovarjali. Sklepi vtisk bi bili: Imamo nekaj mladinskih odprskih del, ki so kakovostno, vrednostno nad Kunčičevo »Triglavska roža«. So pa tudi takšna, ki so precej šibkejša. Vsekakor je treba pohvalno sprejeti globoko razumevanje, ki ga kaže M. Kunčič za naše mlčke, ter njegovo spretno odsko obdelavo folklorne dragocene snovi. Jezik tople zveni, odlikuje ga sočna domačnost. Zasnova igre niha med pravilnostjo in realnostjo. Nedvomno obstajajo razlogi, ki se spričajo njihove tehtnosti ne bi mogli ogrevati za premočne pravilne poudarke v mladinskih igrah. Le hruska in trušča naj bi bilo vsaj nekoliko manj, da je ne bodo mlčki od strahu potegnili iz gledališča. Uprizornje ozračje naj bi bilo prijetno, vabljivo brez pretirane ropota in nepotrebne grezljivosti. Vsi sodelujoči so se oprili delu z ljubeznijo in z vidnim prizadevanjem, da bi nudili našim mlakom čim lepo igro in da bi jih čim tesneje priklonili k odprskim dogodkom. To se jim je v polni meri po-

Ljubomir I. Masle:

Mrtvim v tujini

Tam daleč... Mati moja, domovina, ozri se v Gonars, Rab, Renicci — kraj kjer mrtvih Ti sinov nikdar tujina, nikdar vrnila več ne bo nazaj!

Na praznik mrtvih bridka bolečina mi žge srce. Grobov tisoče zdaj mehko pobožaj, grenki dim spomin!

Tako so sami. Vprašam Te: Zakaj? V pozdrav naš danca jim dene zvonovi. Le Tebi, ljubljena — življenje v dar nesmrtni dali Tvoji so sinovi.

Njih zrušil je nesmiljeni udar kopit savojških. Tebi dnevi novi naj prinese spet nove sreče žar!

Dr. Fran Vatovec:

Ob zori slovenskega

Ob stoletnici Bleiweisovih »Novice« novinstva

Novice same so ob tem razporu precej izgubile. Iz njihovih rok so za zmeraj zadržale vaje slovenskega novinstva. Dotlej so namreč publikacijsko zajemale ter obvladovale vslo slovensko javnost. Odtlej pa se je njihova vodilna veljavnost drobila. Na prvem tečaju so Novice, ki se ponajso s svojo tradicijo in preteklostjo. Izoblikovale so se v glavno oporišče konservativnega bleiweisovstva. Na nasprotnem tečaju pa se je razvil Slovenski narod (1868) v vodilno glasilo opozicijskega naprednega mladostenstva.

Leto dualizma je rodilo v vrsti drugih naših listov dva tečnika. — Mariborski »Slovenski gospodar« očituje kot list, namenjen ljudstvu v pouk in zabavo, katoliško konservativno usmerjenost. V Gorici pa se poraja A. Marušičeva »Domovina«, tečnik za domače slovenske in občne potrebe. Torišči raznih časniških pobud postaneta v naslednjih petih letih poleg Maribora (Slovenski Narod) predvsem Trst in Gorica. V Trstu poizku-

srečilo. E. Gregorin si je zamislil domače okolje z domačimi ljudmi. Dobro je porazdelil vloge ter usmerjal igralce ter igralke k svojemu cilju. V prvem dejanju so enakomerno porazdeljene vrline realistične in pravilnične, kar odgovarja bistvu igre, v drugem prevladuje realizem, v tretjem pravilničnost. Svojo pozornost je posvečal predvsem vprašanjem notranje režije, medtem ko je zaživela zunanja podoba v spretno uredenih zasnukih inž. Franza D. Kačerjevi ni bilo težko pogoditi pravi okus pri kostumskih zadevah. H. Svetel je poskrbel za ustrezno glasbo, mojster Golobin pa je pripravil preprosto dostojni, v pravilničnosti gibov odmaknjeni ples žarkžena.

Igralci ter igralke so zaigrali z zanosom, poglobitvijo in živjetjem v mladinski duševnosti. Kraljeva je sodelovala in Rakarjeva, Rasbergerjeva in

Pugljeva, Svetelova in J. Boltarjeva, Rodoškova in Bezjakova. Od igralcev so nastopili Sever, Gorinšek, V. Skrbinšek, Peček, Brezigar, Bitenc, Raztresen, Verdonik in Dolinar. Vsem je zbor mlakov hvaležno poslal. Grega je sigurno, samozavestno, polno življenjsko podajal nadarjeni Bajde, ki se je na odru že večkrat izkazal, zlasti ob »Melodijah srca«. Naj se odra dobro drži in naj se ne da odnati, kar se resnično nadarjenim rado pripelji!

V Operi uprizarjajo ob pričetu novega gledališkega leta »Jenufo« in »Mignons«, iz lanskega repertoarja »Fausta« in »Mignons«. V splošnem so bile nekatere predstave iz lanskega repertoarja zelo dobro pripravljene ter primerno izpolnjene; nekatere pa so bile glede posameznih interpretacij pod lansko višino.

Najnovejša doseganja naših znanstvenikov

Izšla je druga knjiga Razprav filozofske-filološko-historičnega razreda Slovenske akademije znanosti in umetnosti

V uredništvu Frana Ramovša in v založbi Slovenske akademije znanosti in umetnosti in Ljubljani je izšla te dni v tiskarski tiskarni Merkur 438 strani obsegoča druga knjiga Razprav njenega filozofske-filološko-historičnega razreda. Pomembna publikacija vsebuje polno dragocenih doseganj ter izsledkov naših znanstvenikov, ki so preizkušali raziskovalci v navedenih strokah.

V uvodni razpravi obravnava prof. Janez Janžekovič filozofski problem izvestnosti o bivanju zunanjega sveta. Prihaja do zaključka, da na bivanje zunanjega, stvarnega sveta ni mogoče izvestno sklepiti. Dragocen donesek je prispevala Almo Sodnik Zupanec k zgodovini filozofije pri Slovencih z rekonstrukcijo skotističnega problema o razliki na osnovi naših rokopisnih virov. Stedi razprava pok. Antona Breznika o zloženkah v slovensčini. V slovensčini so zloženke številne zlasti v krajevni in osebnih imenih. Pri ocenjevanju zloženke so težave, ker ni med jezikoslovci enotnosti v izrazih. Breznik je razločeval vezalne, svojstvene, dolocilne in glagolske zloženke. Rajko Nahtigal je napisal tehtni razpravi o Staro-cerkvenoslovenskem imperativu s formantom a (e) ter o Staro-cerkvenoslovenskem participiu praes. act. gredeji: gredeji i. pod. Fran Ramovš razločuje fonetično vrednost praslovenskega ē. Staroklasične jezikoslovne finese pojasnjuje Milan Grošelj v svojih raziskovalnih pod »Philologia«. Franc Grivec razločena ideje in izraze cerkvenoslovenskih žitij Konstantina in Metodija. Fran Lukman objavlja svoje »Pripombe h kronologiji Ciprijanovih traktatov«. Poučni so izsledki za zgodovino slovenske narodne pesmi in slovnstva, ki jih vsebuje razprava Ivana Grafenauerja »O srednjeveški slovenski Marijini litanijski pesmi. A. Mešnikovo »Mostiščarsko jezero in dediš-

na po njema je zgoščen donesek k problemu, ki bo izbrpno in z vsem gradivom obravnavan pozneje v posebni študiji. Predmet razprave je jezero, ki je trajalo še v prazgodovinsko dobo in ki je prešlo v barje zgodovinskih časov. V naslednjem je pričobeno po Milku Kosu gradivo »O pisnu papeža Hadriana II. knezom Rastislavu, Svetopolku in Koclju«. V okviru diplomatske analize navedenega pisna ugotavlja M. Kos, da je bilo napisano in izstavljeno v mesecih med junijem in koncem leta 869. Važen načelen prispevek predstavljajo V. Moletova v ugotovitve v razpravi »Umetnostna zgodovina in problem umetnikove osebnosti.« Vsebinsko izredno bogato publikacija zaključuje trije prispevki Fr. Steleta. V prvem je govora o pedromanskem ornamentu, ki je bil odkrit I. 1826 v zidu jugovzhodne stene gotškega svetišča župne cerkve v Slivnici pri Mariboru. To je edini doslej znani spomenik svoje vrste na južnem štajerskem. V drugem obravnava »Bizantinske in po bizantinskih posnete Marijine podobe med Slovenci«. Ugotavlja, da ni med Slovenci pravih bizantinskih Marijinih podob; po večini gre za kopije v vsej srednji Evropi češčenih milostnih podob, ki so jih propagirale bratovščine. V redkih primerih gre za resnične bizantinske primerke, ki so posledica osebnega zanimanja njih lastnikov in ki so bili širšim ljudskim plastem popolnoma neznani. Sklepná razprava je F. Steletov »Ikonografski kompleks slike »Svete Nedelje« v Crnogrob«. Pomembna publikacija, ki jo dopolnjuje z nazorne strani 41 krasnih slik, piča o vromnem, vnetem znanstvenem raziskovanju ter uspešnih, znamenitih izsledkih najvidnejših predstavnikov filozofske, filološke in zgodovinske vede. Tudi druga knjiga navedenih Razprav dostojno predstavlja našo znanost pred vsem kulturnim svetom.

Ljubljanska okolica v lepoti barv in ol'ke

Značilnosti M. Šušteršičeve umetnosti

Sedanja umetnostna razstava pri Ober-snelu pomeni za mladega upodabjalca Miloša Šušteršiča prodoren uspeh. Šušteršič je dal skoraj v vseh podobah živo čutili navzočnost vode in sonca ali, z drugimi besedami povedano, narave in življenja, in to s presnetljivo fineso svojstvenega podajanja, prepletene z rahlo otožnostjo. Obezem je tudi dokazal, da je narava neizbrpna zakladnica, iz katere lahko črpa ostro umetnikovo oko neštivilne, zmeraj dovolj zanimive in prepričljive možnosti. Skoraj vse podobe so se rodile na Fužinah v neposredni bližini Ljubljane.

Poleg rahle otožnosti in miline, ki sta vtisnjeni v vsaki podobi M. Šušteršiča, je značilna tudi muzikalnost posameznih njegovih del. On namreč doživlja pokrajino tudi zvočno, ne samo vizualno. K temu je nedvomno pripomoglo njegovo nevernavno življenje. Mati mu je umrla takoj po porodu, tako da je od vsega početka ostal brez skrbne nege. Pomanjkanje matrine ljubezni ga je gnalo v naravo. Bila mu je druga mati. Rad je sameval ob vodi med drevmi, kjer se je zdraževal

ure in ure. Že zgodaj je imel bujno domišljijo in živo zanimanje za literaturo, vse te značilnosti se n. pr. močno zrcalijo v podobah »Svetišče«, ki je prava simfonija vode, debel, listja in zraka, presenetljivo urejena in prepletana celota, in »Tajfuna«, prepričujoče podan motiv z globoko vodo in majestičnimi drevesi, ki mora zagrabiti tudi siehernega laika. Odlično delo je tudi »Zdrava Marija«, predstavlja priljubljen motiv naših upodabjalcev in ljubiteljev: Ljubljano v predmestju in v ozadju Kamniške planine. Izraža preprosto, a učinkovito podano razpoloženje hladnega večera. Zlasti živahne so barve toplega, umirajočega dneva, v vseh svojih otenkih. Sorodno temu delu je »Jutro ob Ljubljani«, s skoraj istim, z druge strani gledanim motivom. Tu je šušteršič uspešno vrgel na platno značilnosti porajajočega se dneva. Še preprostejša je podoba »Jutraj ob Ljubljani«, na kateri se jasno vidi, da svetloba in jutranjem hladu šče nastaja. Svojevrsno je podan motiv »Žitje«, nastal hladnega dne po dežju, ki se v dobrem ravnovesju preliva v značilnih

oranžnih, rjavih in toplih zelenih barvah. Hlad vode in njen neugnan utrip v čudovitem ritmu valovanja vej in vode v vetru je uspešno podan v »Vrbju«. Prijetno osvetočujoča voda prihaja od izraza tudi v »Poletju«, močnem krajinskem motivu s kopaljami. Predavujoče sonce in topla, polnokrvna telesa. Značilna motiva s kopaljami sta še »Ob Ljubljani II« in »Ob Ljubljani III«, nastala pozno popoldne. Naj omenimo še: »Zatišje ob vodi« (št. 6), »Motiv z Ljubljane« (št. 26), »Drevje in voda« (št. 32), »Kraljestvo vrbe« (št. 16), »Stare vrbe« (24), »Tihotitje« (28), »Jutro ob Ljubljani« (13) in »Iz štepanje vasi«. Uspela in zanimiva so tudi druga dela.

V stranskem prostoru je razstavljenih 13 podob, pretežno starejših del. Med njimi je tudi pred tremi leti na ogled postavljena umetnina, ki prikazuje značilen motiv z Dolenjske. Tudi tu prevladujejo motivi iz ljubljanske okolice, pozornost pa vzbujata še skica »Kopalja« in »Tihotitje«. Ta dela, ki jih odlikujejo pristnost, svežina in preprosta tehnika, nudijo bežen pogled na umetnikovo razvoju.

Razstava najnovejših stvaritev Miloša Šušteršiča bo odprta do 5. novembra.

OSEBNE NOVICE

Te dni je praznovati 40letnico vpludnega bihetskoga sodelovanja pri gledališču g. Tomo Iglič, ki je prava živa kronika in priča našega gledališkega življenja, na kar je upravičeno ponosno. Za o uži va pri vsem našem g. d. l. s. občinstvu naj-toplejše simpatije in iskreno priljubljenost.

Hipnoca

Neki švedski novinar, ki je živel v Južni Afriki, je izvedel, da živi med zamorci Culi bel čarovnik, ki ima na zamorce silno velik vpliv. Povedal mu je to zdravnik, po rodu Norvežan, ki zdravi ljudi v tistih krajih. Novinarja je to zanimalo, pa je šel na pot, da belega čarovnika poišče. Izšel je ga globoko v ozemlju Culo. Tam je bil v kolibi pogovarja Malajana priča posebnega obreda. Ta obred je sicer uradno prepovedan, vendar ga pa ne morejo zatreti v bolj oddaljenih krajih. Culi si pomagajo z njim, če hočejo izslediti tave ali druge zločince. Čarovnik med obredom pleše in meče okrog sebe človeške in živalske kosti. Po tem, kako in kam kosti palačo, ugotovi, kdo je zločinec. Tisti, na katerega čarovnik kaže, je zapisan smrti, pa naj bo še tako nedolžen.

Med obredom, ki ga je videl švedski novinar, je uganjala čudno oblačena žena razne čarovnije. V tem primeru ni nastopil čarovnik, temveč čarovnica. Metala je sicer kosti okrog sebe, toda zaželenega uspeha ni dosegla. Njena kost ni hotela položati, kdo je zločinec. Morda je bila kriva navzočnost beločevca, ki si je bil dostop do obreda izposloval pri poglavarju, kateremu je moral dati precej piva. Čarovnica je naposled vrgla kosti v zrak in po smerti, po kateri so padale, je izjavila, da je treba krivce iskati v kraju Kvudeni. Potem se je globoko zamislila in začela mrmati nekaj, kar so novinarji pojasnili tako, da čarovnica predlaga, naj vprašajo za svet »gospodarja spanja«. Novinar jo je pregovoril, da mu je povedala, da se mudi »gospodar spanja« v gorah Kvudeni, kakih 100 km od dotične zamorske naselbine.

Novinar se je vrnil v naselbino, od koder je krenil z avtomobilom v omenjene gore. Tam ga je presenetila nevihta in skrnil se je v cerkev, ki jo je zgradil norveški misionar. Tam je srečal zamorca, ki je živel daleč časa v Johannesburgu in je za silo obvladal angleščino. Ta se mu je ponudil za vodnika in mu dejal, da je privržen odvesti ga h »gospodarju spanja«, če mu poglavar to dovolji. To se je tudi zgodilo in čez nekaj dni je radovedni novinar, skrtil za gostim grmom, glejal, kako pričakuje skupina zamorcev belega čarovnika. Ta je naposled prihajal na konju. Stopil je s konja, šel med zamorce in začel nekaj govoriti v njihovem jeziku. Zal je čisto mirno.

Neenkrat je povzdignil glas in že so vsi zamorci popadali na tla in zaspali. Tedaj je pa stopil novinar izza grma, toda »gospodar spanja« ni bil prav nič presenečen. Nasprotno, novinarju je dovolil fotografirati speče zamorce. Tudi trenili jih je smel novinar, a se niso niti zgnili. Zamorec so se prebujali šele, ko jim je bel čarovnik to glasno zavečal. Potem so mu na vse mogoče načine izražali hvaležnost. Mnogi so se dali hipnotizirati samo zato, da bi laže prenašali zobobol in druge manjše bolečine.

Istega dne popoldne je čarovnik pripovedoval švedskemu novinarju svojo zgodbo. Mož je sin norveškega misionarja in se piše Peter. Bil je v rani mladosti se je zelo zanimal za hipnotizem. Pogosto se mu je posrečilo z usvajanjem premagati ljudem razne bolečine. Potem se je uspešno posvetil hipnotiziranju množice in zaslovel je tako, da so Culi kar drveli k njemu. S tem si je pa seveda nakopal sovražstvo zdravnikov in oblasti, ki niso mogle mirno gledati, kako z njegovim početjem utrjuje med zamorci praznovanje. Zato se je umaknil daleč v gore, toda tudi tja je prišel sloves za njim. Najbolj ga sovražijo zamorski čarovniki, ker jim je postal nevaren tekmeč.

Knjižne novosti

Timmermans F., Hematov rod Zgodovinski roman v treh delih. Izšel je te dni v zbirki »Dobre knjige«, v debrem P. Donatovem prevodu, mojstrsko okusni opremi slikarjaka E. Justina ter izvrstnem tisku Narodne tiskarne. Kdo ne pozna znamenitega flamskega pripovednika F. Timmermansa? Zaslovel je pri slovenskih čitateljih predvsem po svojem »Zumniku iz cvetočega vinogradca«, na tudi po svoji »Flamski zemlja« in »Pietru Brucetu« ter »Jezuščku na Flamskem«. Posebna odlika Timmermansovega pripovedovanja je neka zdrava vedrina, ki prepleta njegova dela, pa tudi harvita »šikovost«. Njegov duh ne rje po težko dosežnih globinah in strminah, temveč se ustavlja ob poudarkih življenjske stvarnosti. Njegov roman »Hematov rod«, ki spada v vrsto njegovih novejših del, obsega tri dele. V njih so zajete tri generacije flamskega rodu, ki ima svojega flamskega zapovednika v Stefanu Hematu, po čias žilav se pretaka ograška kri, Z izdajo tega romana, ki je našel živahen odmev v vsej kulturni Evropi, obhaja »Dobra knjiga« majhen kulturni jubilej. Je to 25. zvezek, ki je izšel v času 25 mesečnega predurno, smiselno izvedenega založniškega programa, ki zasluži priznanje naše kulturne javnosti ter nestetih ljubiteljev slovenske knjige.

Dr. K. Lušický—dr. Božena Merljak. Sodobno kuhanje Koristna, pod strokovnjakovo zdravstvenimi vidiki napisana knjiga, sestavljena in zamišljena s posebnim osirom na pravilno prehrano. Zelo je 112 strani obsejnika knjižna Tiskovna Zdravstvene zrudne v Ljubljani. Tisk Narodne tiskarne je zelo razločen, izvrstno čitljiv. Prvi del knjige »Prehrana človeka« je prispeval dr. Karel Lušický. Z znanstveno dognanostjo in jasnostjo razpravlja v njem o prenosljivih hrane, fermentih, vitaminih in hormonih, nato pa o rudinskih sestavinah in vodi. Opozarja na pomen apna, ki je poglavna sestavina naših kosti, natrila in klor. Tudi kalcij je važen, fosfor in magnezij. Izmed težkih kovin je najbolj potrebno železo. Omeniti je še baker in žveplo. Zelo izbrpno, temeljito obdelano je tudi drugo poglavje o sestavi človeške hrane. Prvi sestavi del naše hrane so rastline, drugi meso, tretji pa mleko in mlečni izdelki. Pri prehrani ne smemo pozabiti solja, v katerem je dosti sladkorja in škroba; tudi ne smemo prezreti sladil (kava, čaj, kakao in alkohol), ki imajo veliko kalorično vrednost. V drugem delu dr. Merljakova obravnava dr. Božena Merljakova osnovna in posebna pravila za kuhanje različne vrste mesa in ribe, in priložnostno o mesu vohče. Sledi 370 receptov za kuhanje jedil ki so sestavljeni po merilih človeških živil. Zelo koristna je priložena izmera vseh vrst kovov pribora. Končno je še stvarno kazalo, ki olajšuje iskanje receptnih navodil. Slično publikacije smo dostali zelo pogreški. Ni je gosposdije, ki bo možda brez nje izhajati, saj ne gre pri kuhi ter jedilih samo za nas, temveč tudi za znanec, ki jim je zagotovljeno zdravje in na osnovi pametne, zdravstveno prikušne prehrane, kakršna je v omenjeni knjigi obdelana temeljito in z znanstveno gotovostjo.

Vargas jadra v svojo smer

Poleg Arentne je sedaj tudi Brazilija tarča kritičnih opazk severnoameričkega tiska. Severnoamerički javnosti ni namreč mogoče več dajati časa prikrievati, da je postalo politično ozračje v brazilski prestolnici nekoliko »obrtobešče«. Tako se izraža dopisnik dnevnika »New York Times«. Brazilski državni predsednik Getulij Vargas je namreč izkoristil izkrcanje severnoameričko usmerjenega dolgoletnega brazilkega zunanega ministra O. Ovanhe, da je lahko izvedel prezasedbo na vodilnih zunanjepolitčnih mestih, ki so bila izpraznjena zaradi odpustitve številnih občanov, ki so bile znane kot vneti zagovorniki brezpogovornega washingtonskega političnega kurza.

Okolnost, da si je brazilska vojska zopet prisvojila močnejši vpliv na Vargasa in njegovo vlado daje severnoameričkemu listu »Life« povod, da govori o neki »fašistični vladi« v brazilski prestolnici. Ta označba je bila dosejela v severnoameričkem tisku občajna le za argentinsko vlado. Še bolj pa je poglabilo brezpoznoženje do Vargasa in severnoameričkih krogih njegovo ravnanje z severnoameričko usmerjenim ter po agentih USA bodkupljenim tiskom. S posebnim odokom brazilkega tiskovnega in pronajadnega urada so bili namreč v brazilski prestolnici ustavljeni listi dnevnika »Repriese«, mesečnik »Illustration Brasileira«, dijaško glasilo »Renasco«, strokovni list »Munto Medico« ter katoliški list »Nossa Senhora Benina«. Vsi omenjeni listi so bili severnoameričko usmerjeni. Razen tega je bila zelo poostrena cenzura dnevnega tiska. List »Correo da Mancha«, ki je kritiziral ukrepe Vargasove vlade, je bil za tri tedne prepovedan. Ko je notranji minister Pas Qualini protestiral zaradi tlačanja severnoameričko usmerjenega časopisa, ga je Vargas takoj odpustil.

Tudi so bili izdani v vsej Braziliji, policijski proglasi in ukrepi, da se prepreči vsak demonstracijski poskus liberalnih in takozvanih demokratičnih elementov, za katerimi se skrivajo zelo aktivni komunistični agitatorji.

27

sita svojo srečo polmesečnik »Jadranska Zvezda« (1869), politični, podučiva in kratkočasen list, ter polmesečnik »Primorec« (1871), ki se pa ne obdržata. Pač pa je bila usojena daljša življenjska doba »Soča«, ki izhaja najprej kot polmesečnik (1871), naslednje leto kot tednik, 1893 dvakrat tedensko, od 1907 pa trikrat tedensko. Manj življenjske odpornosti je pokazal tednik »Glas«, ki je izhajal v Gorici od 18. VI. 1872 do konca 1874.

Casniška iskra preskoči naslednje leto v Ljubljano, kjer se oglašja »Slovenski tednik« kot politični in gospodarski list za kmetstvo ljudstvo in kjer se poraja »Slovenski« najprej trikrat tedensko, od 11. julija 1883 pa kot dnevnik, »Slovenski Narod« je dobil kot organ naprednega radikalno usmerjenega mladostenstva svoje dopolnjujoče časniško protitežje, ki prehaja ob izločevanju Novice veljavnosti v nazorsko, politično protivesje »Slovenskemu Narodu«. Magnetnemu polju teh časniških trenj se je izmikala tržaška »Edinost«, ki je postala 1898 tretji ustaljeni slovenski dnevnik. Ogrodje slovenskega političnega časništva je bilo s tem v glavnih obrisih izgrajeno. Dopolnjuje ga od 1882 celovški »Mir«, ki razglasa Einspielerjeve narodnostne ideje.

Proces drobljenja slovenskega političnega novinstva je organičen nasledek Bleiweisovega sta-

lišča, ki ni dopuščalo formalnega preustroja Novic v politični list. Tako uhaja Novicam njihova politična vplivnost, ravno v času, ko so v polnem razmehu svoje notranje, vsebinske podobe. Izvila pa so se jim polagoma, zlasti po Bleiweisovi smrti, tudi druga področja (leposlovje, znanost, kultura, gospodarstvo), ki so zazivela v raznih periodičnih časopisih, znanih iz slovenske literarne zgodovine ter namenjenih književnosti, znanosti, umetnosti in prostveti, pa tudi v množicah se strokovnih, stanovskih in gospodarskih glasilih. V Novičini osnovah se je pričelo rahljati, vendar jih je Bleiweis še vzdržal. Njegovi nasledniki pa niso imeli pri tem sreče.

Bleiweis sprejema množstvo novih časnikov s hladno strpnostjo, vnanjo blagohotnostjo, navidezno ravnodušnostjo. Pri pravi misli pa ga zalotimo v času, ko postanejo Novice, katerih nekdanja veljavnost že shlapava, predmet smešenja, ko letjo na nje puščice z vseh strani, ko frčijo skozi slovensko časniško prostorje zbadljivke o »starih Novicah«. Bleiweis se v obrambi svojih Novic oglašja v ostri polemični opazki, ki navedlje za »mladoslovenske časnike«: »Stare Novice« — tako izva-ja Bleiweis svoje misli — »to je priljubljen izraz vsem tistim mladoslovenskim časnikom«, ki od danes do jutri živijo, pa vendar na vse kriplje in celo z umazanimi sredstvi delajo na to, da bi se pri-

življenji ohranili od leta do leta ter bi radi Metuzalemovo starost dosegli, da bi le mogli. Po čemur tedaj nekteri pišaci na vso moč hrepenijo, da bi podaljšali starost svojim listom, to mislijo, da je psovka »Novicam«, ki bi se nesrečne čutile, ako ne bi z enim listom na različnem polji, ki ga one obdelujejo, narodu našemu več koristile nego takti časniki s celo rajdo svojih listov, ki samo od škandala živijo. — Vred.«⁹¹ (Dalje.)

⁹⁰ Dr. Janko Šlebing, Slovenski časnik in časopisi. Bibliografski pregled od 1797 do 1936. Razstava slovenskega novinstva v Ljubljani 1937. Str. 11—24.

⁹¹ Novice 1872, 55/6.

Spominjajte se rajnih z dobrimi deli!
Darujte za Socialno pomoč!

O tem in onem

Tu se špeglej, brunna duša...!

Ko se poslavlja vinotok — Ančka, trikrat eks!

Vse tiho in mirno je bilo okrog Ančke. Kozate, mlade vdove, žene in pol, ki se ni bala samega vruga, pač na praznega sode in litra...

čez grob nar'dila bom križ kraž, v dno izpila poln glaž.

Ančka, eks! Trije zvončki tam v dolini; zvonijo bim, bam, bom! Ančka, trikrat eks!

Na oknu se je nekaj premaknilo in pivki se je zdelo, da je zamijavkalo:

»Ančka vesela, dober večer, jaz sem maček, huda zver!«

»Pa bodi, če prav vidim in slišim, ženiš se, muc, iščeš zabavo družino, jaz mam pa čisto druge želje.« je govorila in zapela:

»Vino — Ljubljana, ribica — Anica, v vinčku bi plavala, z repkom pomigala, usta odpirala, dol ga požirala, pila bi ga vse dni in vse noči.«

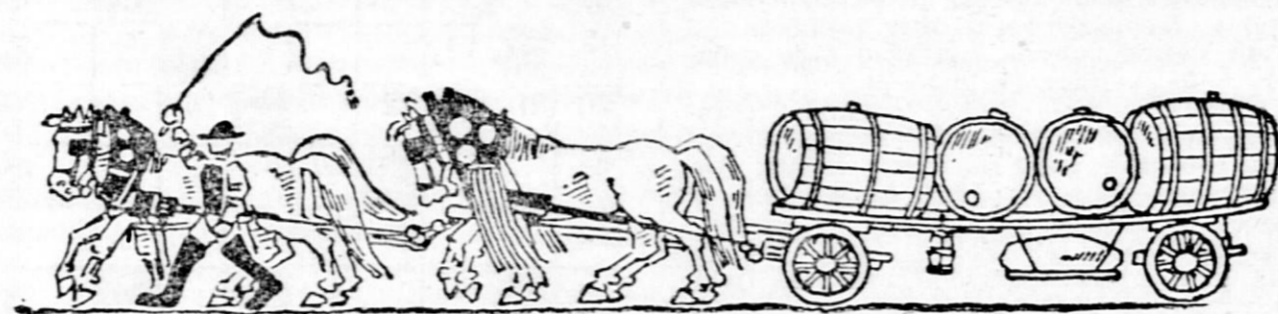
V Savo bi neslo me in z njo do Donave, gor in dol sem in tje v Čmo morje. Tralala, morská plan, tralala, sam teran, vince iz gorece, širno morjece. Diridirajšom, tralala, juuh!

Kako lepo pojem! Škoda, da nisem šla k operi, danes bi bila že prima primadona. Ančka, eks!

Prazne steklenice je postavila pod mizo, v roki je stiskala kozarec, toda izžeti ni mogla kapljice več. Žalostna je bila in megililo se ji je pred očmi. Vesele pesmi so utihle, ko je potrkal na okno sosed Jemač, postaven fant od fare, in vprašal:

»Ančka moja, al' že spiš, al' po star' navad' noriš?«

Jemač je stopil v hišo, s polnim nahrbtnikom na rami, opazil položaj praznih steklenic in žalostno sosedo je objel in zapel:

Kako so našli mamuta

Že l. 1799. je opazil Šumahov, poglavar Tunčuzov v južnovzhodni Sibiriji, v ledu blizu izliva reke Lene nekoliko čudno reč. Ker je bil na gledal le od daleč, ni mogel spoznati dotičnega predmeta. Šele, ko je spet prišel k izlivu Lene 1801. je ugotovil, da je bil to orjaški mamut. Poglavar Tunčuzov je sporočil to svoji družini, ki pa tega odkritja ni bila vesela...

Ros je kmalu nato prinesel mamut nesrečo. Zakaj Šumahov je zbolel in dve leti ni več videl mamuta. Šele 1804. se je spet napotil k izlivu reke Lene. Zdej je ležal mamut na progu. Ledu ni bilo tam več. Šumahov mu je izdrl okla, za katere je dobil 50 rubljev. Tunčuzi so krmili z mamutovim mesom svoje pse. Smrad gnjočega mesa je privabil volkove in druge divje zveri, da so žrle meso mamuta, ki se je toliko tisoč let ohranilo v ledu. Toda...

Če vladajo lepa dekleta

Auročanke so dobro zagodile trdovratnim samcem

Odkar se je ta zgodba odigrala, je preteklo že nekaj časa. Lepo ameriško mesto Aurora je slovelo po velikem številu moških, ki so bili hudi sovražniki žensk. To dejstvo je bilo krivo, da je veliko Auročank ostalo neomženih. Razume se, da Auročankam to ni bilo všeč in da so moško začudenje žensk smatralo za ponižanje. Zato so sklenile, da večnim samcem eno zagodejo. Zbrale so se na več sestankih in sestavile takle poziv moškim: »Če ste že tako zelo nezadovoljni z nami, če nas toliko podcenjujete, nam dajte šaj prilžnost, da se branimo in da vam me isto dokazemo, kar očitate vi nam. Pustiti nas sumo en dan vladati nad Aurora.« Moški iz Aurore so se temu nenavadnemu...

sklepu smejali. Ker pa so bili tako zelo prepričani, da se bodo te njihove ženske same še bolj osmešile, so privolili v to, da takoj naslednji dan res prevzamejo vso vladno nad Auroro ženske.

Dan na to so Auročanke res zavladale nad mestom. Hotelo so na vsak način pokazati moškim, da znajo tudi nositi blače. Ob 8. zjutraj so se pojavile na auroških ulicah stražnice, po hišah so začele raznašati pošto same izbrne lepotic in se hahljale, ko so izročale pisma in časopise moškim, ki še niso mogli prav uganiti, ali gre za šalo ali pa za res. Aurora je dobila tedaj tudi svojega novega župana v osebi 23-letne Marije Broodlandove,

Pojedena suknja

Kajne, ta naslov malo čudno zveni? Reklji boste, da bi že še nekako verjeli, da v Ljubljani jedo pse in mačke, toda da bi kdo pojedel suknjo, ta je pa že malo predebela. In vendar je zgodba, ki vam jo hočem povedati, resnična od prve črke do zadnje pike. Sveto vam zatrim, da, celo zakolnem se pri častiljivi bradi svojega pokojnega pradedá, da takega človeka poznam. Celo tikava se, ker je najboljši prijatelj mojega bratranca. Srečala sva se oni dan, ko je bilo jutro tako sivo, megleno in mrzlo. Vse sklepetajoč od mraza in iz prveš nasproti in držal se je kisló, kakor, da so ga celo leto pitali s samim kislim zeljem. »Kaj ti je, Jeremija, prijateljček, da tako slabo izgledaš, si morda bolan ali pa so ti odpovedali stanovanje?« »Oh, oh, oh,« je zastokal in zobje so mu zašklopotali, »še bolj grozno je, še bolj strašno.« »More bita na svetu še kaj groznejšega? Ti ni morda kdo umrl? Tvoja ženska, maša Marjanca?« »Odkimal je in zavzdihnil tako bridko, kakor bolnik, ki se namerava že v nekaj trenutkih posloviti od tega žalostnega sveta. »Šaj ves trepečeš, ki je bilo hudo, šaj zakaj nisi oblekel suknje, ki je jutro tako peklensko mrzlo.« »Ne noruj se,« je jezno zavreščal name, »kaj govoriš o suknji, ko vendar veš, da prav gotovo...«

»Kaj naj vem,« mi je od začudenja skoraj zaprlo sapo, »in zakaj naj se norčujem? Vidim da ves trepečeš od mraza, ali je potem čudno, če te vprašam, zakaj nisi oblekel suknje?« »Moja suknja,« se mu je glas prelomil v jecljanje, »moja nesrečna suknja — nikoli več je ne bom videl.« »So ti je mar ukradli?« »Odkimal je. »Ali ti jo je žena odnesla v zastavljalnico?« »Spet je odkimal. »Ne, ne, mnogo strašnejša usoda jo je doletela.« Ni mi šlo v glavo, kaj bi to moglo biti, pa mi je čez čas skrušeno povedal: »Pojedel sem jo.« Zaprl mi je sapo in oči so mi skoraj izstopile od začudenja. »Prijateljček Jeremija, menda si se danes za zajtrk najedel norih gob ali kaj, da tvežiš takšne neumnosti?« »Kakšne neumnosti?« je jezno zrasel in me pogledal z bliskajočimi očmi. »Čista resnica je, kar sem ti rekel. Pojedel sem svojo suknjo. Če ne verjameš, pa vprašaj moje ženo.« »Toda kako se je vendar moglo to zgoditi, prijateljček, razloži mi. Šaj po mojem suknje ne spajajo k živlim in tudi menda niso prebavljive.« »O, no, so,« je Jeremija grenko zavzdihnil. »V štirinajstih dneh je bilo po njej in niti kolenilo se ni ni.« »Potem mi je z zamitajočim glasom povedal vso svojo žalostno historijo.

»Pred mesecem sem hudo zbolel. Žena je poklicala zdravnika, ki me je nekaj časa otipaval in ščegetal po rebrih, nato pa povedal: »Za to bolezen ni zdravil. Ozdraviti jo more le dijeta: mnogo jajčk, surovega masla in mleka.« »Joj, le kje naj iztaknem te reči?« je žena obupana vprašala, zdravnik pa je zmignil z rameni, češ, to pa ne spada v moj delokrog, pobasal honorar in šel. Bil sem tako slab, da sem že odpiral nebeška vrata. Vse zemeljsko je bilo že zelo daleč odmaknjeno od mene in k kor iz neskončnih dalj sem čul ženo, ko mi je nekaj pripovedovala o neki svoji znanici, ki ima prijateljico in o tej prijateljici, ki ima teko in o tej teti, ki ima kmetijo, kjer se dobe jajca, in tudi moža in ta mož si želi suknjo. Vse to se je v moji glavi spletlo v nekakšno čudno verigo: znanica, prijateljica, njena teta, tetin mož, mleko, jajca, maslo in moja suknja. Vsa ta reč je bila tako zapletena, da nisem dosti razmišljal o njej. Mislim sem si, naj razmislija raje žena, ki je zdrava. Potem mi je nekdo žena postregla z mlekom in jajčki, ocvrtimi na maslu. O bože, zdelo se mi je, da sanjam. Te čudežne sanje sem potem uvrnil celih štirinajst dni, dokler se mi niso vrnil moči in zdravje ter je božji ključar Peter spet razočarano zaprl in zaklenil nebeška vrata. Ozdravel sem. Vse je bilo dobro in prav do današnjega jutra, ko sem odprl omaro in začel iskati svojo suknjo. Odprem prvo omaro, odprem drugo, iščem, brskam, suk-

poljica pa novega policijskega predstojnika v osebi 25-letne Marione Evansove. Nekako ob 10. dopoldne je policija po ukazu svoje predstojnice uprizorila povsem čuden pogon, kakršnega še ni bilo vse od takrat, ko je bila v tej deželi revolucija. Policajke so namreč nenadno na cesti začele ustavljati moške. Vsakega so vprašale najprej, ali je poročen ali ne. Če je dejal, da je, ga je policajka takoj poslala domov. Toda poročenih moških je bilo malo v Aurori. Neprijetno več je bilo samcev, ki so jih policajke vse od kraja aretirale in zaprle. Vse popoldne je bilo na policiji zaslisevanje teh samcev, ki so drugača za drugim privedle iz zaporov pred policijsko predstojnico. Tu so morali vsi ti samci poslušati najprej dolgo pridigo o tem, kako si je treba predstavljati zakon in ga ceniti ter zaradi tega tudi z ženskami ravnati malo drugače, kakor pa je bila dotlej navada v Aurori. Nato jim je policijska predstojnica stavila na izbiro dvoje: Ali se hočejo v pol leta poročiti, ali pa se rajš odločijo za 14-dnevni zapor. Če kdo misli, da se bo lahko s svojim milijonskim premoženjem odkupil in se na ta način izognil zaporu in poroki, se brdko moč. Tako so na policiji vsakega posebej opomnili. Poleg tega pa so jih precej obsodili tudi na denarno kazen ali na nakup nogavic, klobukov in lepofčija za ženske. Vse je tako kazalo, da bo čast žensk v Aurori zdaj le rešena in da ji nihče ne bo mogel več očitati, da so nesposobne in morda celo dosti manj vredne kakor moški. Usoda pa jim tega zamagoljava ni privoščila v polni meri. Pravijo, da so precej svoje slave zapravile takrat, ko je v glavnem policijskem posloppju nenadno nastal požar. Tedaj so ženske, ki so bile tu zaposlene kot voditeljice varnostne službe, v silnem strahu pridrvele na cesto ter začele klicati moške na pomoč. To bi se z drugimi besedami reklo, da potrebujejo Auročanke pomoči moških samo tedaj, kadar je treba gasiti ogenj. Za gasilce jih le še smatrajo sposobne.

Roman

Pred dobrim mesecem se je pojavila pri moji uredniški mizi naondolirana dama neopredeljenih let. Položila je predme tri debele zvezke rokopisa, vsak v trdih zelenih platnicah, in pogledala me je z očmi umirajoče gazele, rekoc: »Tale morate prečitati!« »Kaj pa je to?« sem vprašal prestrašeno. »Moje najnoveše delo, roman 'Filmska zvezda'. To je zelo aktualna stvar, polna razburljivih prizorov. To morate na vsak način čitati.« »Čemu bi pa baš moral?« »Ležeče mi je samo na vašem mnenju,« »To je sicer zame zelo laskavo, toda oprostite, čital ne bom.« In dolgo je trajalo, preden se mi je posrečilo razložiti ji, da nimam toliko časa, da bi prečital debel roman, ki ne morem o njem odločati, ali se bo tiskal ali ne. Slednjic je pobrala svoje tri debele zvezke in mi v slovo zagrozila: »Toda moje 'Filmsko zvezdo' boste vendar prečitali, bom že poskrbela za to!« Čez teden dni mi je položila moja žena doma na mizo iste tri znane zvezke, rekoc: »Tale moraš prečitati!« »Kje si pa dobila to, nesrečnica?« »Moja frizerka me je lepo prosila... Njena klijentka je napisala nov roman in lepo jo je prosila, naj ti izroči rokopis, če ne drugače, pa potom mene.« To namero sem ženi prav lahko oprostil, pač pa sem jo opozoril, da je v njenem lastnem interesu, če bom raje pridno pisal svoje povesti in podlistke, da bom mogel v teh težkih časih ustreči njenim željam, nego da bi tratil čas s čitanjem debelega romana. Molče je pobrala debele zvezke in potem nitsva več govorila o tej stvari. Toda čez teden dni so se znova pojavili na moji mizi. To pot jih je prinesla moja tašča. »Pomisli, dragi zet,« je dejala vsa ginjena, »moja stara prijateljica, bivša koleginja iz samostanskega penzionata, me je lepo prosila... Potegovala se je za pisateljico, da bi ji ne odrekel svoje sodbe... moraš jo uslišati in prečitati tale roman.« Taščo sem odpravil s kratko izjavo, da sem bolan, da mi zdravnik nujno svetuje mir, če se hočem ohraniti ženi in otrokom... Ta roman ima pa mnogo razburljivih prizorov, kar pisateljica sama priznava... Sama mi je zatrdjevala to. Grozinja, da bi utegnla hčerina rodbina izgubiti rednika, je očividno močno vplivala na materinsko srce moje tašče. Molče je odnesla tri zelene zvezke in skoraj sem že bil pozabljen na nje, ko je naenkrat... To je pa že tragičen višek zgodbe o 'Filmski zvezdi'. Včeraj me je posetili — takoj po obedu — moj najhujši upnik Moritz Immerschlecht. »Ob slabem času prihajate, gospod Immerschlecht,« sem ga pozdravil, »ne bo niti kapitala niti obresti... Nimam!« »Kaj sem rekel, da prihajam po denar?« se je zasmejal gospod Immerschlecht slad-

Opazka ob robu

Sicer ne vem, ali je vaš stolpec, ki ga imenujete »Opazka ob robu«, namenjen samo vašemu stalnemu oziroma rednemu opazovalcu, ali pa dobe v njem prostora tudi vaši naročniki in čitatelji. Če je namenjen samo vašemu stalnemu opazovalcu, napravite v menoj izjemo in me podpišite morda »Godrnjalček, da me ne bo kdo istovetil z »Opazovalcem«. Privoščite še godrnjalcu nekaj skromnih, ne zlobnih vzdihov, da bo tudi on prišel do sape.

V pregledni kartoteki za razdeljevanje kuriva smo Ljubljanci razdeljeni v več razredov. Na eni strani upoštevajo število družinskih članov, na drugi strani pa pravično, čeravno se — strogo vzeto — v enem zakurjenem prostoru lahko z enako količino drv in premoga greje družina z enim ali pa petimi otroki. Na drugi strani dele meščane v preproste, ki imajo samo štedilnik za drva in premog, in razkošne, ki so si v slepem zaupanju v plin in elektriko omislili tudi plinske ali električne štedilnike.

To slepo zaupanje v sodobne dobrine, kakor sta plin in elektrika, se je nad lahkovernimi Ljubljanci precej maščevalo. Pristojni urad za razdeljevanje kuriva je namreč te nesrečnike uvrstil v najnižji dobavni razred pri razdeljevanju kuriva. V rednih razmerah bi bilo to razvrstitev res lahko opravičljiva — kdor uporablja za kuhanje plin ali elektriko, ne potrebuje toliko drv in premoga, kakor uboži, ki si plinskih in električnih štedilnikov oziroma kuhalnikov niso mogli omisliti.

Pristojni urad za razdeljevanje kuriva nam je zaradi plinskih oziroma električnih kuhalnikov znižal količino pripadajočega kuriva na manj kakor polovico, mestna elektrarna in mestna planarica pa sta hkrati omejili porabo elektrike in plina do najmanjše mere.

Ali bi se ne mogli mestna elektrarna in planarica, ki so zaradi nprizadeti njuni naročniki, zavzeti pri Pokrajinskem gospodarskem svetu, ki razdeljuje kurivo, da bi upoštevalje obšutno pomanjkanje za kuhanje potrebnega električnega toka in plina — tem porabnikom elektrike in plina naknadno dodeli izredno količino kuriva ter jim tako omogočil redno kuhinjsko poslovanje, ki jim ga plin in elektrika ne omogočata?

Če prizadeti mestni ustanovi ne smatrate za potrebno, da bi se zavzeli za svoje naročnike, bo morda zalegla tale »Opazka ob robu«, da se bodo meroadajni omeščali in uvideli potrebo, ki se je namenoma in nevedečo, kako občutno bo pomanjkanje plina in elektrike, storili plinskim in električnim odjemalcem. Zima trka na vrata in vsak dan odločneje. Vprašanje izredne dodelitve kuriva imetnikom plinskih in električnih kuhalnikov pa postaja vsak dan bolj nujno in pereče.

Če stanujete, gospod urednik, morda tudi sami v stanovanju s plinskim in električnim kuhalnikom, vam bo Vaša boljša polovica čisto zanesljivo pritrčila, da moje godranje — ne opazovanje — ni neutemeljeno.

Premiera »Jenufek. Alarm. Šli smo pred koncec domov.« »Mignon!« Premiera. Spet nisem doživeli koncec. Toda ostalo je vprašanje: Kdaj bosta nadomestili predstavi, ki naj se nadaljujeta vsaj tam, kjer sta bili prekinjeni? Če ne drugače, pa v ponedeljek ali petek popoldne. Na vsak način ni mogoče mimo upravičenih želja la pričakovani prizadetega občinstva. — Opazovalec.

ko. »Danes ne prihajam po denar, temveč sem prišel s prošnjo.«

In že je privlekel iz svoje obsežne aktovke tri znane zelene zvezke. Ustrasil sem se. »Tale morate prečitati. To morate storiti meni na ljubo.« Končno sem spoznal, da res moram. Ne vem še, ali je avtorica dobra ali slaba pisateljica, pač pa vem, da je ženska železne volje in da mi ni zaman grozila... No, pa naj bo. Prečitati hočem »Filmsko zvezdo«, moram jo prečitati. Toda kako je vendar pisateljica zavohala mojo Ahilovo peto? Kako je izvolhala Moritza Immerschlehta? To mi je uganka!

Žival in zavest

O tem vprašanju je predaval dunajski raziskovalec prof. dr. Piverek. Učenjak je na vprašanje, ali imajo zavest, odgovoril, da je nižje živali nimajo. Že živali, ki jim vse življenje uravnava nagon, ne kažejo ničesar, kar bi se dalo imenovati zavest. Drugače je v vretenčarji. Tukaj vprašanje ne moremo že vnaprej zanikati, čeprav ima nagon še zmerom prevladujočo vlogo. Pri najvišje razvitih vretenčarjih pri opicah je opaziti nekaj, kar bi predstavljalo prvo stopnjo k zavesti. Že živali so že sposobne umno uporabljati vsakovrstno orodje in prilagoditi se položajem, ki so vse prej kakor preprosti To je že več kakor nagon, te je že začetek človeškega premisleka. Seveda pa je zavest, ki jo lahko priznamo živalim, vse kaj drugega, kakor človeška zavest. Med našo in njihovo pojmovnalno sposobnostjo, je globoko prepad. Dejanske in popolne sposobnosti pojmovanja živali nima.

PRAVA SREČA

»Gospod, kupite šopek za svojo zaročenko.« »Hvala, nisem zaročen.« »Pa ga kupite za svojo ženo.« »Hvala, nisem oženjen.« »Potem pa kupite velik šopek, ker ste resnično srečni!«

Vsak naj čita

ponedeljsko izdajo »Jutra« »SLOVENSKI NAROD«

ki prinaša vedno obilico aktualnega, poučnega, zanimivega in zabavnega gradiva.

Posamezna številka 1 liro.

Naročajte in širite »SLOVENSKI NAROD«

Film - Paula Wessely

Dvajsetega januarja ima Pavlica rojstni dan; je rojena Dunajčanka, hči obrtnika. Ime Wessely je dunajski gledališki zgodovinar ni neznan, kajti teta Pavle Wessely je bila na Dunaju znana gledališka igralka. Prvotno je učenka Pavla hotela postati učiteljica. Še predno pa je zapustila šolo, se je odločila za poklic svoje tete. Eno leto je študirala na drž. akademiji za

rade »Povratek«, »Njeno življenje«, »Marija Itona«, »Zrcalo življenja«, »Tako je končala ljubezen«, »Epizoda«, »Zetev«, »Pozna ljubezen«, »Prebrisana Marijana«. Najnovejši film pa je »Srce mora molčati«.

Pavla Wessely je poročena z Atilo Hörbigerjem.

Filmska anekdota:

MED KOLEGICAMI

Paulo Wessely je vprašal nekoč zvezdavi novinara: »Na čem spoznamo razliko med dobrimi in slabimi igralkami?« Dobil je naslednji odgovor: »Prve so ljubosumne na svojo talent, druge pa samo na uspeh.«

Kratke vesti

Paul Hörbiger

predstavlja v novem Tobis-filmu »Srečo moraš imeti« znanega kralja operete Karla Millöckera. Njegovi soigralci so Margot Jahnen in Hans Holt. Režijo vodi Theo Linggen.

Luise Ullrich

nastopa v novem Ufa-filmu »Tovariš Hedwig«, ki se odigrava v železničarskem okolju. Režiser je Gerhard Lamprecht.

»Uganka noče«

je naslov novemu Berlin-filmu, čigar dejanje se odigrava po večini v neki samotni zvezdarni v planinah. Glavni igralki tega kriminalnega filma so Kirsten Heiberg, Richard Häussler, Lotte Koch.

Karin Hardt, Paul Klinger,

Gustav Waldau in Clementia Egies nastopajo v Ufa-filmu »4. nadstropje, desno«.

Jenny Jugo

igra glavno vlogo v filmski komediji »Reči končno dat«! Režiser tega Terra-filma je Helmut Weiss.

Radio v filmu

Pred kratkim je pričela Tobis s snemanjem napete kriminalne drame, v kateri dejanje je na svojstven način vpleteno radio kot važni čimbenik. V glavnih vlogah nastopajo: Anneliese Uhlig, Karl Ludwig Diehl, Hilde Hildebrandt, Werner Hinz, Käthe Haack, Gustav Diessl, Harald Paulsen.

ANNELIESE UHLIG

nastopa v Ufa-filmu »Gospodar majorata« in v Tobis-filmu »Kariéra«.

Poljubljanje rok je že stari davna navada

Če vprašamo, kdaj se je začelo poljubljanje rok kot izraz posebnega spoštovanja, moramo poseči dač nazaj k azijskim narodom. Svoj izvor ima poljubljanje rok v čisto verskih obredih. Stari Indci so na primer častili vzhod sonca, meseca ali zvezd na ta način, da so pred svojimi hišami poginjali posebna z rezami obrobne preproge, na katerih so klečali, dvigali pobožne roke k ustom in jih poljubljali.

Tudi pri Grkih naleđeno na poljubljanje rok. Kadar koli je smatrali Grki za potrebno, pobožati se z razjarjenim bogom ali pa si izprositi od njega posebno uslugo, je označil svojo molitvo s poljubljanjem lastne roke. Od Grkov so prevzeli to navado tudi stari Rimljani. V prvih časih rimske republike so samo sužnji poljubljali roke. Rimljani sami so si izkazovali spoštovanje in prijateljstvo le z obžemom. Toda prišli so časi, ko so smatrali v Rimu vsakogar, kdor je šel v Rimu mimo kipa tega ali

onoga boga, ne da bi mu poljubil roko, za javnega grešnika. Pozneje so bile določene celo stroge kazni za to bosokletno preziranje kipov rimskih bogov.

Med vladarji v srednjem veku je bilo poljubljanje rok že važen izraz spoštovanja. Preden je smol podložnik poljubiti vladarju roko, je moral poklekati predenj, ali pa mu poljubiti rob plašča. S krščanstvom je prešla ta navada tudi na škofove in dokaz njihove svetosti in dostojanstva. Zanimivo je, da je naletel na obred poljubljanja rok že Ferdinand Cortez, ki je v prišpel l. 1510. na svojih vošnjah na ameriška tla. Ondotni poglavarji domačinov so ga pozdravili tako, da so se prsti dotikali zemlje, potem so jih pa dolgo poljubljali.

Prvotni pomen poljubljanja je mnogo večji, kakor je zdaj. Ljudje so v časi prirojili ta običaj po svoje. Zdaj je poljubljanje rok brezpomembna navada, ki jo pametni ljudje čedalje bolj odklanjajo.

Na nekaj je pozabil

Ta neznanca prigrada se je primerila uradniku Petru. Bila je vsakdanja prigoda, toda Peter bi jo bil malone plačal z glavo. Peter se je hotel dati operirati in pri tem se je izpostavil smrtni nevarnosti pod nožem mlahe, lepe zdravnice. Toda Peter ni med tistimi, ki se dajo kar tako tebi niti, meni nič odpraviti. To je bila njegova prva operacija in ne smemo se torej čuditi, da se na take reči še ni razumel.

Pred tremi leti se je bil napravil Petru ječmen in ker se ni zmenil zanj, mu je najprej oteklo oko, pozneje se mu je napravil v veliki precej velik čir.

To pa Petru ni bilo dobrodošlo v službi in odšel je na kliniko. Zdravnica, ki ga je preiskala, je bila mlada in zelo lepa. Imela je platinasto plavo glavo paža in vitke noge.

— Če želite, — je dejala in ga pozorno pogledala, lahko ta čir prereževa. Moški, ki manj gledajo na svojo zunanost, pa hođijo vse svoje življenje s takim črom po svetu.

Toda Peter, ki je bil velik gizdalni, se je odločil za operacijo. Izjavil je, da ga mora operirati lepa zdravnica.

Zdravnica mu je naročila, naj pride drugi dan.

Peter je hotel naravnost iz urada na kliniko, pa si je premislil. Pomislil je: Gre sicer za očno operacijo. A kdo ve, morda se bom moral sleči? Na medicino naj se sam vrag spozna. Pojdem najprej domov in oblečem drugo srajco, kajti ta,

ki jo imam na sebi, je umazana in nepotena.

In je domov hitel.

Zdravnica je bila mlada, zelo lepa, imela je platinasto plavo glavo in vitke noge. Pokazati se ji mora v vsem svojem dostojanstvu, na to lepotico mora napraviti lober vtis.

Doma je oblekel Peter lepo oprane in noličkane spodnje hlače ter snežnobečo srajco. Umil si je vrat in roke z bencinom in milom, se gladko obrijl in skrbno počesal potem je na odšel na kliniko.

Lepa zdravnica ga je odvedla v sobo rekoč:

— To je operacijska dvorana... to je operacijska miza... a tu je vaš čir. Tekoj se lotim operacije. Sezujite čevlje... in ležite na operacijsko mizo.

Tedaj je postal Peter silno otočen in prišel je v nepopisno zadregno. Ves iz sebe je pomislil: hm, s tem pa nisem računul. To je pa res nesreča, da mora človek sezuti čevlje. Imam namreč raztrgane nogavice in to bo pokvarilo vse vtis.

Hotel je sleči suknjič, toda zdravnica je dejala: — Ostanite kar v suknjiču, sezujite samo čevlje.

— Nisem vedel — je začel Peter v zadregi — da je treba pri očesni operaciji sezuti čevlje... Gospa zdravnica, na sebi imam snežno belo srajco, oblekel sem prvkar oprane spodnje hlače, toda pozabil sem vzeti druge nogavice. Prosim, nikar ne glette na nogavice...

— Ne mlatite prazne slame, — je dejala lepa zdravnica strogo. Čas je zlato. Lezite

Zdravilo proti hudi živčnosti

V Berlinu je prišla neka strojepiska k zdravniku za živčne bolezni in mu potožila kako strasno jo tare neznanost živčnosti. Ko jo je zdravnik spraveval po podrobnostih njenega življenja in službe, mu je mladenka povedala, da je nervozna zaradi občasne šefa. Kadar koli začne šef rogoviliti po pisarni, dobne vselej živčni napad, da ne more več delati. Zdravnik ji je svetoval kaj čudno zdravilo proti nervoznosti. Rekel ji je, naj si zamisli šefa v spalni srajci vselej takrat, kadar začne sitnirati po pisarni. Zdravilo je pomagalo. Strojepiska je ozdravela. Nekega dne pa je dotični zdravnik srečal na ulici šefa nervozne strojepiske in ga povprašal, kako je zadovoljen z dekletom. Šef mu je dejal: »Izvrstna delovna moč. Ne morem pa s razložiti, zakaj se vselej, kadar me zagleda, nekako skrivnostno smehlja. Prav bi bilo, gospod doktor, če ji svetujete, naj se v bodoče nekoliko manj smeje.«

Hčere imajo rajši kakor sinove

Na Kitajskem majo rajši sinove. V mnogih delih Vzhodne Afrike pa si domačini nasprotno želijo prav mnogo otrok ženskega spola. Dekleta so namreč pogosto največja glavna, s katero razpolaga zamorski oče. Ko pričakuje novega otroka, sklene večsi že pred njegovim rojstvom z družino svojega bodočega zeta kupno pogodbo za primer, da se bo rodila hči. Zetova rodbina izroči očetu često že kmalu po rojstvu bodoče snuhe tele kot napajilo in potem sledijo vsako leto plačila. Vsaka hči je torej za zamorskega očeta vir znanih dohodkov in pazi na hčere skrbneje kakor na sinove. Če deklet umre, preden se poroči, mora njen oče vsa naplačila vrniti in to mu povzroči lahko hude gospodarske težave. Posledica teh nenavadnih običajev je ta, da je umrljivost dečkov dobi večja kakor umrljivost deklic. Če zbolijo prde zamorec kmalu po belega zdravnika, k se ga drugič izgiba, a če mu zbolji sin, se običajno za zdravnika niti ne zmeni.

Lepši si, če si zaljubljen

Tako vsaj pravi neki francoski zdravnik, ki svojo trditve utemeljuje. Zaljubljenost odločno preganja prehlad in napravila človeka odpornejšega proti vsem boleznim. Ljubezen krepi živčevje, izvaja francoski zdravnik, potem podžiga obtok krvi, kar je velikega pomena, saj je baš len obtok krvi v večini primerov kriv prehlada. — očeta večine bolezni. Ljubezen daje občutek sreče, ki zdravje le krepi.

Istega naziranja kakor omenjeni francoski zdravnik je tudi neki angleški zdravnik. Ljubezen podžiga, kakor izvaja Anglež, razne žleze v telesu. Zaradi tega je človek živahnejši in prijetno razpoložen. Vse človekovo telo deluje bolje, kar je pač le v korist zdravju. Človek, ki ljubi, rad misli na svojo bodočnost in na svoje dolžnosti, zato ima več uspehov v življenju.

Angleški zdravnik naglašja, da je zaljubljeni človek lepši. Posebno velja to za dekleta. Mladenke, ki sicer niso lepote, dobijo, kadar so zaljubljene, veliko ljubezni in hca jim razodevajo zdravje. Pa tudi njih kretnje so prožnejše in mikavnejše.

Lepotni salon v bolnišnici

Na kliniki za duševne bolezni v Galvestonu so napravili za bolnice salon za lepoto. Salon je opremljen z vsemi pripomočki za nego lepote, z aparati za mišenje las in kodranje, na razpolago so pa seveda tudi vsa kozmetična sredstva. Salon za lepoto v bolnišnici ima dvojni namen. Na eni strani naj bi bolnice z njegovo pomočjo pazile na svojo zunanost, na drugi imajo na salonu tudi psihoterapevtsko nalogo, ki je mnogo važnejša od prve. Žene, ki pridejo v bolnišnico, dobe s tem občutek, da niso povsem zapuščene, saj lahko skrbje za svojo zunanost in zadeste svoji glavni težnji.

Beš pri duševnih boleznih je zelo važna v nekakšnih razmerah bolniš. Kratke izkušnje z lepotnim salonom v bolnišnici so pokazale, da je prišel na idejo opremiti kliniko s takim salonom, dober psiholog in poznavalec ženske duše.

Bibliografska izdaja Tovaršarjevega »Cvetja v lesanje je posvečena Slovenskemu knjižnemu kržu in škofski dobrodelni pisarni. Z nakupom knjige boste podarili delo teh dveh ustanov. Cena izdovje je dvesto lir.

na operacijsko mizo, toda poprej sezujite čevlje.

Peter je moral hočes nočes sezuti čevlje in leži z raztrganimi nogavicami na operacijsko mizo. Ko je vzela zdravnica nož, la bi mu pre ezala čir, se ji je ustavil pogled na raztrgani nogavici in počila je v smeh. Smejala se je celo med operacijo in Peter je čutil, da se ji tresne nož v roki. Samo malo poljubite je rešilo Petru življenje. Kadar dptična roka bi bila kaj lahko zdravnica, komar ni smela. Toda Peter je imel srečo in operacija je šla gladko.

Zdaj so izginili tudi sledovi o čiru, njegov obraz je zopet čist in lep, toda en nauk je bila Petru ta prigoda: Zdaj obuje vsak dan sveže nogavice.

Utrinki

Denar prišepa k hisi, a odpleše od hise. Denar ni vsem ljudem prijatelj. Za denar tudi klepetavec umolkne. Mnogo denarja potrešiš za pridobitev denarja.

Za denar tudi lahko osla ovenčat. Če imaš denar, si povabljen svat, četudi si mogote tat.

Brez denarja — brez prijatelja.

Če bi se denarju poznalo, kako je zaslužen, bi ga marsikdo pral, preden bi ga dal iz rok.

Kdor denar pridobi s tem, da prostost izgubi, ta več izgubi nego pridobi.

Kdor ima denar, si lahko zeta izbira. Pri šteju denarja se ponavadi ne moli. Prilagan denar ima peruti.

Z novcem moreš vse kupiti, samo ne čiste vesti.

Denarjeva sestra je skrb.

Brez denarja živeti, je brez peruti letati po zraku.

Denar — sveta vladar.

Za smeh in dobro voljo

VELIKE ZAHTEVE

Žena, ki jo vzamem, mora biti nizke postave. Imeti mora majhne noge, majhna usta, zlasti pa majhne zahteve.

— No, ti imaš pa majhne zahteve.

KONTROLA

— Zakaj pa imaš nad posteljo kletko s papirjo?

— Papirjo rabim za kontrolo. Hočem namreč vedeti, kaj govorim v sanjah.

NA POTI IZ GOSTILNE

Žena je zmerjala moža, ki ga je vlekla iz gostilne domov: »Ali te ni sram? Vsi ljudje vidijo, da si pijani!«

»Ne bodi no sitna.« jo je mož zavračal, »če bi bil trezen, bi tudi opazili.«

DOBRA MOC

Šef: Upam, da ne spadate med tiste, ki odlože pero, čim pokaže ura konec delovnega časa.

— Gotovo ne, gospod šef, jaz imam ob tem času pero že davno odloženo.

NOČE DARILA

Sedela sta pri domačem ognjišču.

Kati je vprašala: »Mirko, kaj naj ti podarim jutri za rojstni dan?«

»Nič!« je vzkipel on. »Še danes moram plačevati obroke tvojega zadnjega darila, ki si mi ga dala za rojstni dan!«

Skrivnosti japonskega kralja biscev

Zastopniki japonske industrije biscev trdijo, da se zdaj njihovi umetni biseri že prav nič ne razlikujejo od naravnih. Prejšnje čase so imeli japonski umetni biseri nepravilno obliko in zato so bili tudi cenejši od naravnih. Zdaj pa so umetni biseri po obliki čisto enaki naravnim biserom.

Ta napredek v pridobivanju umetnih biscev je zasluga tako zvanega japonskega kralja biscev Mikimotoja. Mikimoto je začel pridobivati umetne bisere že l. 1894. Tedaj so bili njegovi načini za pridobivanje umetnih biscev še zelo preprosti. Potapljači so nalovili na morskem dnu školjki bisernic in jih prinesli na suho. Potem so v vsako školjko vložili zrnce peska, nato pa školjke spet spustili v morje. Narava je potem storila svoje. Okrog zrnca peska se je začel delati biser. Toda ta način je bil tako sirov, da je skoraj 80 odstotkov bisernic poginilo. Leta 1913. pa je bil ta način bistveno spremenjen in izpopolnjen. Poslej so znašale izgube bisernic komaj 10 odstotkov. Pridobitelj umetnih biscev je namreč priskočila na pomoč voda. V začetku so mislili, da zrnce, okrog katerega se dela biser, ne more škodljivo vplivati na zdravje bisernice, gotovo ne bolj kakor snov, ki pride sama od sebe v školjko, da se napravi okrog nje naravni

biser. Poskusi pa so pokazali, da so uspehi mnogo večji, če vlagajo v morske školjke posebno vlakna, pridobljena iz rečnih školjk Okrog tega vlakna se oblikuje biser, ki v resnici nima nobenega jedra. To sicer nima pomena glede na tržne cene, kajti biserov ne cenimo po tem, kako so sestavljeni, temveč po njihovi obliki. Prez naravnih biserov je pokazal, da se naravni biseri ne napravljajo okrog kakšnega tujega telesa. Biseri se začne oblikovati v školjkinem bisernem mošnjičku in biserna snov se začne izločevati v školjki tudi zaradi draženja.

Tako danes ne vlagajo več v školjke koščenih zrn in ne kakšnih drugih teles podobne vrste, temveč samo posebno nežna vlakna, pridobljena iz rečnih školjk. Ta vlakna vložijo neposredno v biserni mošnjiček. To delajo stalno pod vodo, tako da školjke ne pridejo nikdar na zrak. Če nastanejo pri tem manjši rane, jih takoj razkužijo, da školjka ne more oboleti. Školjke položijo na morskno dno, kjer so bile že prej, in tam jih pustijo ležati do šest let. Ko mine ta doba, jih potapljači polove in prinesejo na suho. Mikimotojeva skrivnost pa je še zmerom v tem, kako se doseže, da imajo umetni biseri tako lepo obliko.

Križanka štev. 42

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12						
13	14				15		16	17		18			19				
20	21	22			23		24	25	26				27				
28	29		30	31			32		33			34					
35		36		37			38					39					
		40		41								42					
43				44					46			47					
				48					49								
50		51	52	53			54	55		56		57	58	59	60		61
		62					63					64		65			
66	67					68		69		70	71		72		73		74
75				76						77			78		79		
80				81				82					84	85			86
				87				89		90			91				92
																	94

Vodoravno: 1. mesto v Epiru, 8. del ladje, 14. del telesa, 15. ploskovna mera, 18. v kroglji, 18. kip, spomenik, 20. predlog, 22. podredni veznik, 23. dnevi rimljanskega koledarja, 24. benečanski vladar, 26. predlog, 27. nikalnica, 28. nemški spomin, 30. obrtnik, 32. mokrota, moča, 24. mednarodni klic na pomoč, 35. država v Aziji, 37. brez družbe, osamljeni, 38. del hise, 39. v mrtvih strugah stoječe vođe, 40. hodi otrok poleti, 42. obrtnik, 43. nekdanja slovenska založba, 45. mesto v Istri, 47. svetopisemsko mesto, 48. sorodnik, 49. čutni organ, 50. Mencingerjev roman, 54. Azijati, 57. gorovje nad Dalmacijo, 62. vojaška mostvena enota, 65. del glave, 66. jezero v Sibiriji, 68. stanovanjski prostor, 70. moško ime, 73. posvetovanje o družvenih zadevah, 75. zaključni boj, 76. osrečuje zaljubljenca (lj je ena črka), 77. točka na nebu, 79. industrijska rastlina, 80. v listi, 81. kvartaški izraz, 82. veznik, 83. pritok Volge, 84. predlog, 86. predlog, 87. je zapeljala Evo, 89. medmet, 90. predlog, 91. majhna količina, drobec, 93. evropska reka, 94. tiskarskiški uslužbenec.

Rešitev križanke štev. 41

Vodoravno: 1. pero, 5. zaverovan, 13. top, 16. rjave, 18. poza, 19. Italija, 21. Zevs, 23. Dane, 25. Epir, 26. z. p., 28. stoloviti, 31. osat, 33. erg, 35. oči, 36. radoveden, 39. nenameren, 42. tise, 43. eta, 44. nivo, 45. Arad, 47. lido, 49. as, 50. koliba, 52. aterirati, 55. os, 56. sita, 58. idu, 59. Nobel, 61. sel, 63. logaritem, 66. kave, 67. Anam, 68. mana, 69. anal, 70. ran.

Navpično: 1. prožen, 2. ej, 3. raz, 4. oves, 6. ap, 7. vodomera, 8. Eza, 9. ranar, 10. vi, 11. Atar, 12. napovedan, 13. tirade, 14. oj, 15. par, 17. avtomobil, 20. lise, 22. Soče, 24. eta, 27. prenosen, 29. lira, 30. idilčen, 32. eta, 34. gnij, 37. osir, 38. nasilen, 40. avis, 41. natira, 46. dedi, 48. otok, 50. kosa, 51. atom, 53. ruta, 54. Ibar, 57. aga, 60. Eva, 62. la, 64. an, 65. ma.

Zlogovnica št. 42

a — a — al — ba — ba — be — bor — bro — can — ce — e — e — re — ga — go — go — gu — ho — i — i — i — i — ja — kar — ko — kol — kov — la — let — li — ni — o — ob — pag — ra — rak — raz — re — ri — ri — ri — ri — ri — ri — rin — rod — ski — slo — slo — sta — sve — ško — ta — ta — te — to — to — va — vec — ven — za — za — zo — zo.

Iz teh zlogov sestavi 20 besed s pomenom: 1. most v Benetkah; 2. reka na Pirenejskem polotoku; 3. slovenski časopis; 4. otočje v Indskem oceanu; 5. predstojnik pravoslavne samostana; 6. slovenski pisatelj (u. 1918); 7. država v USA; 8. vrh v Zasuju; 9. slovenski pisatelj (u. 1887); 10. žensko ime, tudi: vinska trta; 11. Stritarjev roman; 12. Verdijeva opera; 13. beseda iz francoskega revolucijskega gesla; 14. evropska država; 15. država v Prednji Aziji; 16. mesto ob Dravi; 17. obstoj; 18. roman Dostojevskega (Zločin in kaznen); 19. trg v starih Atenah; 20. mesto v Južni Italiji.

Prve črke brane navzdol, in nato tretje, brane navzgor, povedo rek iz Gregorčičevih Poezij, IV. zv. (ost. veja za en glasnik).

Rešitev zlogovnice št. 41

1. Kanjavec, 2. Drenov grič, 3. ordinariat, 4. Rio de Janeiro, 5. Vrba, 6. Bloke, 7. Orvieto, 8. Jesenice, 9. Atila, 10. Zemun, 11. neob, 12. izba, 13. žrebe, 14. Ignacij, 15. Vsi sveti, 16. Islandija, 17. teolog, 18. Aškerc, 19. navtost.

»Kdor v bojazni živi, ta nikoli ne bo mi svoboden.«

Spominjajte se rajnih z dobrimi deli! Darujte za Socialno pomoč!

Schriftleiter - Urejuje: Rudolf Ozim. — Für »Narodna tiskarna A. G.« als Druckstelle Za »Narodno tiskarno d. d.« kot tiskarnarja: Fran Jeran. — Für den Inseratenteil verantwortlich - Za inseratni oddelček odgovarja: Ljubomir Volkšč.